

**Міністерство освіти і науки України
Державний торговельно-економічний університет
Вінницький торговельно-економічний інститут
Кафедра менеджменту та адміністрування**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**«Інформаційне забезпечення управлінських рішень у сфері земельних відносин»
(за матеріалами Якушинецької сільської ради Вінницького району**

Вінницької області)

Здобувача вищої освіти
II курсу, групи ПУА-213(м),
спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»
освітньої програми «Публічне
управління та адміністрування»
заочної форми навчання

Роксолани
Костенюк

Науковий керівник
к.е.н., доцент

Наталя
Махначова

Гарант освітньої програми
к.н.держ.упр., доцент

Ірина
Ніколіна

Вінниця 2022

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА РОЗВИТОК ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН	7
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ В СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ	18
2.1 Організаційно-правова характеристика системи управління земельними ресурсами у Якушинецькій сільській раді	18
2.2 Система інформаційного забезпечення публічного управління земельними ресурсами в Якушинецькій громаді	29
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ У СФЕРІ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН	37
3.1 Основні підходи щодо удосконалення управління земельними ресурсами	37
3.2 Напрями оптимізації механізму інформаційного забезпечення управління земельними ресурсами	45
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	56
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми визначається тим, що земля, як основне національне багатство України, є ключовим елементом управління у сфері земельних ресурсів, від ефективності функціонування якої залежить послідовний і сталий розвиток держави. На сьогодні, в умовах євроінтеграції та реформування земельних відносин актуальним постає питання управління земельними ресурсами України, що є цінними природними ресурсами, чинником життєдіяльності людства, основою матеріального добробуту суспільства, базисом розміщення людей, виробничих сил, джерелом інших природних ресурсів. Управління земельними ресурсами є головним завданням вирішення соціально-економічного, екологічного та політичного розвитку.

Раціональність використання земельних ресурсів, їх охорона, що власне є одним із завдань земельної реформи України, впливають на соціально-економічний стан держави, збереження землі та зобов'язують до сталого землекористування, використовуючи новітні технології. Сучасна система управління земельними ресурсами займає особливу роль в житті суспільства, оскільки, приймаючи управлінські рішення, впливає на правові, адміністративні, економічні, екологічні заходи щодо виконання земельними ресурсами виробничих функцій.

Важливим чинником ефективної та якісно-функціонуючої системи управління земельними ресурсами є інформаційне забезпечення системи управління та органів влади. Досконалість інформаційного середовища в управлінській діяльності дозволить забезпечити раціональність та обґрунтованість прийняття управлінських рішень в сфері управління земельними ресурсами, що дозволить підняти соціально-економічний розвиток держави на всіх рівнях, задовольнити потреби користувачів інформації.

Загальні питання становлення та розвитку земельних відносин висвітлюють у своїх наукових працях вітчизняні вчені: Титаренко Т., Пахомова В., Андрейцев І., Титова І., Бондар О., Носік В., Дремлюга К., та ін. Питанням

інформаційного забезпечення землекористування присвячено роботи Гуцуляка Ю., Дороша Й., Дорош О., Коваліва О., Ступеня М., Третяка А., Щурика М. та ін. Питання удосконалення інформаційного забезпечення управлінських рішень у сфері земельних відносин у своїх працях досліджували: Антіпова Л., Мазій Н., Богіра М., Кваша С., Новак А., Хвесик М., Ібатуллін Ш., Степенко О., Коваленко В. та ін. Зокрема, суттєвий внесок в проблематику інформаційного забезпечення управлінських рішень у сфері земельних відносин зробили такі зарубіжні вчені: Ларсон Г., Геблер Т., Хопфер А., Сморгунов Л. В їхніх наукових напрацюваннях ефективність управління земельними ресурсами розглядається як складова ресурсного потенціалу, фундамент сталого розвитку держави, функціонування аграрного комплексу. Проте, ефективне управління земельними ресурсами, їх охорона та раціональне використання потребує відповідних заходів побудови інформаційного середовища та удосконалення механізмів інформаційного забезпечення управління земельними ресурсами.

Гіпотеза дослідження. Базується на аналізі чинного законодавства та діяльності Якушинецької територіальної громади у сфері земельних відносин, що у свою чергу дозволить виявити проблеми та визначити шляхи вдосконалення інформаційного забезпечення управлінських рішень у сфері земельних відносин.

Мета дослідження науково-теоретичне обґрунтування реформи управління земельними ресурсами та вдосконалення інформаційного забезпечення публічного управління земельними ресурсами України, зокрема Якушинецької територіальної громади у Вінницькій області. Відповідно до окресленої мети у роботі передбачено виконання таких основних завдань:

- вивчити сутність та специфіку розуміння земельних відносин;
- висвітлити особливості впровадження земельної реформи в Україні;
- розглянути систему управління земельними ресурсами;
- дати характеристику системі інформаційного забезпечення державного управління земельними ресурсами Якушинецької територіальної громади;
- охарактеризувати основні підходи удосконалення управління земельними ресурсами;

- сформулювати напрями оптимізації механізму інформаційного забезпечення управління земельними ресурсами.

Об'єктом дослідження є сфера земельних відносин, зокрема процеси управління земельними ресурсами та процеси інформаційного забезпечення публічного управління земельними ресурсами в Якушинецькій територіальній громаді у Вінницькій області.

Предметом дослідження є інформаційне забезпечення управлінських рішень у сфері земельних відносин, а також оптимізація механізмів інформаційного забезпечення управління земельними ресурсами Якушинецької територіальної громади та України.

Методи дослідження: Для досягнення мети і розв'язання завдань наукового дослідження використано комплекс загальнонаукових та спеціально-наукових методів, зокрема:

а) теоретичних: метод аналізу та синтезу використано для поділу окремих підходів до вивчення механізмів державного управління у сфері земельних відносин на окремі елементи та подальшого їх об'єднання в межах одного предмету дослідження; системний, описовий, структурно-функціональний аналіз, дедукцію, індукцію – для аналізу існуючої організаційної структури державного управління в сфері земельних відносин і визначення її фактичної функціональної спрямованості; моделювання – для обґрунтування рекомендацій щодо оптимізації механізмів державного управління в досліджуваній сфері;

б) статистичних – для кількісно-якісної характеристики існуючих даних щодо механізмів публічного управління та надання адміністративних послуг в сфері земельних відносин.

Інформаційну базу дослідження становлять: Конституція України, закони України, нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України, статут та регламент Якушинецької сільської ради, статистичні дані, матеріали науково-практичних конференцій, монографії та науково-аналітичні статті вітчизняних авторів з предмету дослідження.

Наукова новизна полягає в узагальненні і доповненні підходів та шляхів вдосконалення інформаційного забезпечення управлінських рішень у сфері земельних відносин Якушинецької територіальної громади та України. Крім того удосконалено теоретичні положення вдосконалення управління земельними ресурсами шляхом прийняття управлінських рішень на основі сучасних методів управління, застосовуючи автоматизовані системи.

Практична цінність отриманих в кваліфікаційній роботі результатів полягає в тому, що висновки та рекомендації можна використати в процесі вдосконалення та підвищення ефективності управлінських рішень у сфері земельних відносин віднесених до відання Якушинецької територіальної громади. Методологічні підходи та отримані результати можуть бути використані для подальшої розробки досліджень, що стосуються інформаційного забезпечення управління земельними ресурсами.

Окремі положення роботи апробовано на XI Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми ефективного соціально-економічного розвитку України: пошук молодих», тема статті: «Інформаційне забезпечення управлінських рішень у сфері земельних відносин» (м. Вінниця, ВТЕІ ДТЕУ 21 квітня 2022 р.) та на IX Всеукраїнській науково-практичній Інтернет-конференції Збірник наукових праць «Менеджмент ХХІ століття: сучасні моделі, стратегії, технології» тема статті: «Шляхи вдосконалення інформаційного забезпечення управлінських рішень у сфері земельних» (м. Вінниця, ВТЕІ ДТЕУ, 6 жовтня 2022 р.).

Структура та обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел і додатків. Список використаних джерел містить 51 найменування. Наведено 7 рисунків, 2 таблиці, 3 додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА РОЗВИТОК ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН

Відповідно до ст. 2 Земельного кодексу України (далі – ЗКУ) земельні відносини – це суспільні відносини щодо володіння, користування і розпорядження землею. Цією ж статтею визначено два елементи цих відносин, а саме: суб'єктів та об'єкти. Суб'єктами земельних відносин є громадяни, юридичні особи, органи місцевого самоврядування та органи державної влади, а об'єктами – землі в межах території України, земельні ділянки та права на них, у тому числі на земельні частки (паї) [8].

У праці Т. Титаренко наведено вичерпну джерельну базу наукових праць, у яких наведено визначення тлумачення поняття земельних відносин науковцями різних галузей знань і на основі яких автор приходить до розуміння поняття «земельні відносини» як специфічного виду суспільних відносин між юридичними та фізичними особами, органами державної влади, органами місцевого самоврядування з приводу володіння, користування, розпорядження та управління землями, земельними ділянками, а також з приводу охорони та відтворення земель. Власне автор в змісті дефініції сутність «відносин» визначає через суб'єктів земельних відносин, предмет та об'єкт відносин, але самі відносини характеризує терміном «специфічний вид суспільних відносин», що, на нашу думку, є дещо логічне неконкретним [43].

Детальний огляд змісту цього поняття з точки зору розуміння його як об'єкта адміністративно-правового регулювання проведено у праці Пахомова В.В., де відзначається, що земельними відносинами слід визнавати, окрім відносин власності, багато інших різновидів суспільних відносин, зокрема: охорони земель, їх відтворення, підвищення родючості ґрунтів, застосування відповідальності за правопорушення у сфері земельних відносин, раціональним використанням, здійсненням управління у сфері земельних відносин [24].

У Земельному Кодексі України визначено основні елементи земельних відносин – це володіння, розпорядження та користування [8]. Ці елементи становлять основу для визначення сутності земельних відносин.

Володіння – це термін, що позначає фактичне і юридичне право власності на будь-що. А володіння землею – це фактична належність об'єкта визначеному суб'єкту, тобто можливість власника законно панувати над землею, шляхом встановленим згідно законодавства. Але володіння землею може бути уособлене і незаконним чином через її загарбання, незаконні угоди і т.д. Право володіння землею отримує як і власник, так і користувач, який перейняв тимчасово права власності на землю через емфітевзис, орендні договори тощо. Щодо користування, то цей елемент є первісною формою права на землю.

Користування землею – це закріплена законодавчо можливість над експлуатацією земельних ділянок, та споживання їх корисних властивостей під час виробництва благ. Цей елемент земельних відносин дає можливість присвоювати результати господарської діяльності та користуватись ними в особистих цілях користувача. Часто трапляється так, що користувач не завжди виступає власником земельної ділянки, що експлуатується – тоді використовується договірні відносини [9].

Договірні відносини – це відносини, при яких укладаються договори, із зазначенням умов, які узгоджуються, термінів сплати та суми оплати, серед суб'єктів які вступають в певні взаємовідносини, що виникають через спільний об'єкт домовленості [9].

Розпорядження землею – це законна можливість юридично визначати долю земельної ділянки щодо продажу, надання в оренду, дарування тощо. Вище зазначений земельних відносин є тільки перевагою для власників [9].

Основою, яка служить для розвитку та становлення відносин, є власність на землю. Згідно до чинного законодавства, можна виокремити три основні форми власності: приватну, комунальну та державну. Всі ці форми власності між собою є рівноправними.

Приватна власність на землю є однією із найпоширеніших форм власності. Дана форма власності означає, що конкретно визначена ділянка землі на місцевості може належати громадянам або юридичній особі.

Наступна форма власності – комунальна. Правом комунальної власності можуть бути наділені територіальні громади. В їхній власності перебувають землі в межах населених пунктів, а також поза їх межами, де знаходяться об'єкти комунальної власності. Сюди не належать землі приватної та державної форми власності [7].

Територіальні громади реалізують свої права власності на землю через спеціальні органи місцевого самоврядування (сільські, селищні та міські ради). Вони одержують право на землю у разі:

- передавання їм земельних ділянок державної власності;
- отримання спадщини;
- купівлю за цивільно-правовою угодою;
- обов'язкового і примусового відчуження земель від власників із становленням суспільної небезпеки.

Ще однією формою власності виступає державна. Суб'єктами права державної власності виступають органи державної виконавчої влади [9].

Отже, відповідно до ст. 12 ЗКУ, до повноважень сільських, селищних, міських рад у галузі земельних відносин на території сіл, селищ, міст належать:

- а) розпорядження землями територіальних громад; б) передача земельних ділянок комунальної власності у власність громадян та юридичних осіб відповідно до цього Кодексу; в) надання земельних ділянок у користування із земель комунальної власності відповідно до цього Кодексу; г) вилучення земельних ділянок із земель комунальної власності відповідно до цього Кодексу; г) викуп земельних ділянок для суспільних потреб відповідних територіальних громад сіл, селищ, міст; д) організація землеустрою; е) координація діяльності місцевих органів земельних ресурсів; є) здійснення контролю за використанням та охороною земель комунальної власності, додержанням земельного та екологічного законодавства; ж) обмеження, тимчасова заборона (зупинення) використання земель громадянами і

юридичними особами у разі порушення ними вимог земельного законодавства; з) підготовка висновків щодо вилучення (викупу) та надання земельних ділянок відповідно до цього Кодексу; и) встановлення та зміна меж районів у містах з районним поділом; і) інформування населення щодо вилучення (викупу), надання земельних ділянок; ї) внесення пропозицій до районної ради щодо встановлення і зміни меж сіл, селищ, міст; й) вирішення земельних спорів; к) вирішення інших питань у галузі земельних відносин відповідно до закону [8].

До повноважень виконавчих органів сільських, селищних, міських рад у галузі земельних відносин на території сіл, селищ, міст належать:

- 1) надання відомостей з Державного земельного кадастру відповідно до закону;
- 2) вирішення інших питань у галузі земельних відносин відповідно до закону.

Як видно із наведених норм, зміст повноважень органів місцевого самоврядування значною мірою схожий із повноваженнями органів виконавчої влади у сфері земельних відносин. Більш того, у рішенні Конституційного Суду України № 10-рп/2010 від 01 квітня 2010 р., зазначено, що відповідно до пп. а, б, в, г ст. 12 ЗК України до повноважень сільських, селищних, міських рад належать розпорядження землями територіальних громад, передача земельних ділянок комунальної власності у власність громадян і юридичних осіб, надання земельних ділянок у користування із земель комунальної власності, вилучення земельних ділянок із земель комунальної власності. Конституційний Суд України вважає, що зазначені повноваження охоплюються зазначеним у ст. 143 Конституції України поняттям «інші питання місцевого значення», а тому при їх здійсненні сільські, селищні, міські ради діють як суб'єкти владних повноважень, які реалізують розпорядчі й інші функції [38].

Значення цього рішення Конституційного Суду України полягає у тому, що реалізація органами місцевого самоврядування повноважень щодо розпорядження землями територіальних громад визнана владнорозпорядчою діяльністю, а відтак відповідні відносини є предметом адміністративного права.

Як справедливо зазначає А. Мельник нині про здійснення територіальною громадою управління у сфері комунальної власності на землю в чинному законодавстві взагалі не йдеться. Управління здійснюють винятково органи місцевого самоврядування. Тож управління у сфері земельних відносин, яке здійснюють органи місцевого самоврядування, можна визначити як організаційно-правову діяльність цих органів із забезпечення раціональної та ефективної експлуатації земель усіма суб'єктами земельних відносин на відповідній території. Управлінням можна назвати повноваження виконавчих органів місцевих рад у сфері регулювання земельних відносин [18].

Своєю чергою, правове регулювання у сфері земельних відносин, яке здійснюють органи місцевого самоврядування, – це діяльність з прийняття рішення, що є обов'язковими для всіх суб'єктів, які перебувають на території відповідної територіальної громади, а також інших індивідуальних актів, які врегульовують конкретні земельні відносини. Як видно із визначення, регулювання розглядається як діяльність представницького органу з прийняття обов'язкових до виконання рішень, а власне виконання – як управління [6].

Так, основою у фундаменті реформування земельних відносин стало прийняття Земельного кодексу України РСР [34] та постанови Верховної Ради Української РСР від 18 грудня 1990 року № 563 – XII «Про земельну реформу» [31], в якій було проголошено, що всі землі України є об'єктом земельної реформи.

Згідно ст. 13 Конституції України земля є об'єктом права власності українського народу. А згідно з ст. 14 Конституції [15] та ст. 1 Земельного кодексу України земля є основним національним багатством і перебуває під особливою охороною держави Землями України охоплюються усі землі в межах її території, а також острови та землі, зайняті водними об'єктами, які за своїм цільовим призначенням поділені на різні категорії. Згідно зі ст. 19 Земельного кодексу України однією з категорій земель є землі сільськогосподарського призначення, основне цільове призначення яких - використання у сільськогосподарському виробництві. [8]

Реалізація громадянами права розпоряджатися земельною ділянкою сільськогосподарського призначення зумовлює появі особливого виду ринкових угод – ринку земельних ділянок. У зв'язку з цим є необхідність зосередитись на основних термінологічних визначеннях, якими оперує законодавець у сфері земельних відносин, зокрема «землі сільськогосподарського призначення», «ринок землі», «ринок сільськогосподарської землі». Так, відповідно до ст. 22 Земельного кодексу України землями сільськогосподарського призначення визнаються землі, надані для потреб сільського господарства або призначені для цих цілей [8].

У правовій науці термін «ринок землі» як правова категорія визначається як суспільні відносини, врегульовані нормами чинного законодавства України, з приводу здійснення власниками земельних ділянок суб'єктивних прав на такі ділянки, у тому числі органів державної влади та органів місцевого самоврядування, що здійснюють права власника на землю від імені українського народу.

А.М. Третяк вважає, що «земельна реформа – це комплекс правових, економічних, екологічних аграрних, технічних і організаційних заходів щодо створення умов для розвитку багатоукладності в економіці, справедливого і обґрунтованого перерозподілу земель, переходу до переважно економічних методів управління земельними ресурсами» [7].

Земельна реформа в Україні була однією з найбільш тривалих в світі (процес було запущено 18 грудня 1990 року). [23] Така довготривалість пов'язана з тим, що за цей час було запропоновано декілька моделей відкриття ринку земель. Законодавці перебрали всю палітру моделей ринку земель, починаючи від найбільш ліберальних та закінчуючи повним мораторієм.

Метою земельної реформи законодавчо визначено «створення умов для рівноправного розвитку різних форм господарювання багатоукладної економіки, раціонального використання та охорони земель з одночасною передачею їх у власність» [34].

Серед знакових етапів земельної реформи варто зазначити наступні:

- Вжливими правовими документами земельної реформи, які визначали перший етап реформування земель в Україні є Земельний кодекс Української РСР та постанова «Про земельну реформу» (грудень 1990 – березень 1991 рр.), Закон Української РСР «Про селянське (фермерське) господарство» (грудень 1991 р.), постанова Верховної Ради Української РСР «Про форми державних актів на право володіння або користування землею» і положення «Про порядок надання і вилучення земельних ділянок» (березень 1991 р.).

- Продовження земельної реформи настає в січні 1992 року, коли був прийнятий Закон України «Про форми власності на землю» [36], який закріпив такі форми власності на землю: державну, колективну та приватну. Всі вони є рівноправними. Нова редакція Земельного кодексу України від 13 березня 1992 року була однією з форм реалізації земельної реформи і спрямована на перехід до ринкових відносин.

- Наступний етап земельного реформування визначив указ Президента України від 10 листопада 1994 року № 666 «Про невідкладні заходи щодо прискорення земельної реформи у сфері сільськогосподарського виробництва» [48]

- У подальшому через прийняття Конституції України у 1996 році виникла потреба актуалізувати попередньо прийнятий Земельний кодекс України від 1992 року. Верховна Рада України 11 січня 2000 року доручила Кабінету Міністрів України до 30 квітня 2000 року внести проект нового Земельного кодексу України.

Тому з прийняттям Верховною Радою Земельного кодексу України від 25 жовтня 2001 р. [8] у розвиток його положень прийнято понад 70 законів, які регулюють земельні відносини в сфері використання та охорони земель. Також прийнято цілий спектр підзаконних та відомчих нормативно-правових актів, спрямованих на регулювання та розвиток земельних відносин та завершення земельної реформи. Основними з них є закони: від 22.05.03 №858-IV «Про землеустрій»; від 0.06.03 № 899-IV «Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв)»; від 19.06.03 №962-IV «Про охорону земель»; від 19.06.2003 № 963-IV «Про державний контроль за використанням та охороною земель»; від 15.05.03 № 742-IV «Про особисте

селянське господарство»; від 19.03 № 973-IV «Про фермерське господарство»; від 27.11.03 № 1345-IV «Про використання земель оборони»; від 11.12.03 № 1378-IV «Про оцінку земель»; від 05.02.04 № 1457-IV «Про розмежування земель державної комунальної власності»; від 17.06.04 № 1808-IV «Про державну експертизу землепорядної документації»; від 01.07.04 № 1952-IV «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень»; від 20.01.05 № 2375-IV «Про захист конституційних прав громадян на землю»; від 07.07.2011 № 3613-IV «Про Державний земельний кадастр».

Крім того новим Земельним кодексом було введено мораторій (тимчасову заборону) на продаж земель сільськогосподарського призначення до 1 січня 2005 року. Пізніше його дію продовжили, а дію мораторію «розширювали» та його норми змінювали декілька разів. За правилами мораторію у власників було лише два варіанти як розпорядитися землею: здати в оренду або передати в спадщину.

Тобто введенням в Україні такого мораторію спричинило низку негативних наслідків. Набули поширення тінізація ринку землі, зловживання у сфері земельних відносин, зростання рівня корупції, неправомірна вигода серед чиновників на різних рівнях влади; неефективний розподіл земельної ренти; порушення прав власників на землю; втрата земель запасу та землі резервного фонду, перетворення продуктивних земель на майданчики під забудову тощо [13].

За даними соціологічного опитування у разі винесення питання щодо продовження мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення на Всеукраїнський референдум більшість громадян 60,9% міських жителів і 68,9% сільських жителів проголосувала б за продовження заборони на продаж сільськогосподарської землі. За дозвіл продажу проголосували б 20,6% міських жителів і 18,9%. Не брали б участі в референдумі 11,2%, а 11,3% не змогли визначитись [37].

- Далі у 2011 році до розгляду у Парламент було подано законопроект «Про ринок земель» № 9001-д від 07 грудня 2011 року [35], проте у 2012 році його відхилили та зняли з розгляду. Хоча законопроектом № 9001-д передбачалося впровадження земельної реформи та запровадження ринку землі на початку 2013

року. Крім того, законопроект передбачав зняття мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення і заборону продажу землі іноземцям та створення Державного земельного банку.

- Далі основним етапом було прийняття 31 січня 2018 року Кабінетом Міністрів України Розпорядження № 60-р «Питання передачі земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної власності у комунальну власність об'єднаних територіальних громад».

Розпорядження передбачало формування земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної власності в межах, визначених перспективним планом формування територій громад, шляхом проведення інвентаризації земель сільськогосподарського призначення державної власності з подальшою передачею зазначених земельних ділянок у комунальну власність відповідних об'єднаних територіальних громад. Передачу земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної власності, включених до переліку земельних ділянок державної власності, права на які виставлені на земельні торги, в комунальну власність об'єднаних територіальних громад після оприлюднення результатів земельних торгів та укладення договорів оренди таких земельних ділянок. Здійснення до передачі земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної власності у комунальну власність розпорядження землями сільськогосподарського призначення державної власності під час передачі в користування (виключно шляхом проведення аукціонів) або у власність за погодженням з об'єднаними територіальними громадами (шляхом прийняття відповідною радою рішення згідно із статтею 26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні») [36].

- Продовження земельної реформи настає в кінці вересня 2019 року, коли до Верховної Ради України був поданий законопроект, що дозволяє продавати землі, призначені для сільського господарства в Україні. А 31 березня 2020 року Верховна Рада України ухвалила проєкт Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обігу земель, який з 1 липня 2021 року має відкрити ринок землі в Україні [28].

Важливими передумовами створення дієвого ринку землі в Україні є проведення інвентаризації земельних ділянок сільськогосподарського призначення усіх форм власності та внесення отриманих за підсумками інвентаризації відомостей про такі земельні ділянки до Державного земельного кадастру, спрощення процедури реєстрації земельних ділянок.

Таким чином з 1 липня 2021 року скасовується дія мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення, і що найбільш важливо, Законом визначено право, а не обов'язок продажу такої землі. Тобто таким чином здійснюється спроба створити здорові ринкові земельні відносини. На думку науковця Мірошниченка А., зняття мораторію – це зараз одним із дієвих методів активізувати державну економіку. З його думкою можна буде погодитися у тому випадку, коли держава законодавчо буде підготовлена до його зняття, тобто будуть вироблені дієві механізми з реалізації передбачених у зв'язку з цим норм.

Закон про ринок землі №2178-10.

- Мінімальна ціна – не менше нормативної грошової оцінки. До 2030 року.
- З липня 2021 до 1 січня 2024 буде діяти обмеження на купівлю землі – не більше 100 га в одні руки. З 2024 року обмеження становитиме до 10 тис га в одні руки.
- З 1 липня 2021 до 1 січня 2024 року право на покупку землі буде тільки у фізосіб. Юридичним особам забороняється купувати землю. сільськогосподарського призначення
- З 1 січня 2024 року право на покупку землі сільськогосподарського призначення, крім фізичних осіб зможуть набувати і юридичні особи, створені та зареєстровані за законодавством України, учасниками яких є громадяни України, держава, або територіальні громади.
- Банки зможуть стати власниками землі тільки за умови, якщо земельна ділянка дісталась їм як заставне майно за непогашеним кредитом.
- Щодо надання права іноземцям купувати землю позиція не змінилась – питання буде вирішуватись на референдумі.
- Іноземцям заборонено купувати землю, що розташована ближче 50 км від державного кордону України, незважаючи на результати референдуму.
- Орендарі, які працюють на землі і мають право користування не пізніше ніж з 2010 року, можуть викупити землю з розстрочкою до 10 років за ціною нормативної грошової оцінки.
- Не зможуть купувати з 2024 року українську землю також компанії, власниками яких є громадяни країни-агресора – росії.

Рисунок 1.2 – Основні положення Закону про ринок землі № 2178-10.

Отже початок реформування земельних відносин було покладено з прийняттям Земельного кодексу України РСР та постанови Верховної Ради

Української РСР від 18 грудня 1990 року №563 – XII «Про земельну реформу», якими всі землі України проголошені об'єктом земельної реформи. З того часу розпочалася земельна реформа, спрямована на вдосконалення земельних відносин, раціональне використання земельних ресурсів та їх охорону, з метою підвищення ринкової економіки держави шляхом переходу до іншого земельного ладу, застосовуючи правові, економічні, технічні і організаційні заходи. Для цієї мети, прийнято рішення щодо існування інших форм власності на землі, тобто крім державної, з'явилися колективна та приватна форми власності, що визнані рівноправними. Передбачено, «паювання земель» колективних сільськогосподарських підприємств, з можливістю виділення їх в натурі та передачі в приватну власність. Також, запроваджено, сплату за землю у вигляді податку чи орендної плати, передбачено можливість їх дарування, спадкування, передача в оренду. Тобто, селяни, що отримали у власність земельні частки (паї) мали змогу на власний розсуд ними розпоряджатися, крім їх продажу, оскільки владою накладено заборону (мораторій) на продаж земельних ділянок, який триває вже 30 років та приводить до різних дискусій.

Таким чином на підставі вищезазначеного можна дійти до висновку, що завершення земельної реформи відбудеться у разі розблокування обігу земель для ведення товарного сільськогосподарського виробництва та зняття мораторію. На даний час обіг земель відбувається внаслідок приватизації землі, купівлі-продажу (для ведення садівництва), передачі у спадщину, наданні в оренду, що є найбільш поширеною формою використання земель, але неефективної з-за відсутності зацікавленості в покращенні земель. Однак, проведення земельної реформи вирішило питання щодо форм власності на землю (сформовано державну, приватну, комунальну та колективну), надано власникам землі повноваження, закріплені законом, сконцентровано землі сільськогосподарського призначення, сформовано правову базу регулювання охорони земельних ресурсів. Сьогодення вимагає завершення формування нормативноправової бази у галузі регулювання земельних відносин.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ В СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ

2.1 Організаційно-правова характеристика системи управління земельними ресурсами у Якушинецькій сільській раді

Правовою базою управління земельними ресурсами є Конституція України, прийнята Верховною Радою 28 червня 1996 року. В основному документі нашої держави висвітлено управління земельними ресурсами безпосередньо у статтях 2,13,14,17,41,50,132.

У статтях 2, 17, 132 визначено, що територія України в межах існуючого кордону є цілісною і недоторканою. Захист суверенітету і територіальної цілісності України є найважливішими функціями держави.

Статтею 13 визначено, що земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності українського народу. Від імені українського народу права власника здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах, визначених цією Конституцією.

А статтею 14 передбачає, що земля є основним національним багатством, яка перебуває під особливою охороною держави. Право власності на землю гарантується. Це право набувається і реалізується громадянами, юридичними особами та державою виключно відповідно до закону.

У статті 41 відзначається, що кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю. Право приватної власності набувається в порядку, визначеному законом. Громадяни для задоволення своїх потреб можуть користуватись об'єктами права державної та комунальної власності [115].

Нижчою ланкою системи «рамкових» законів у галузі управління використанням земельних ресурсів є Земельний кодекс України, який базується на положеннях Конституції України.

Земельним кодексом встановлено, що землями державної власності розпоряджаються Кабінет Міністрів України, Уряд Автономної республіки Крим та місцеві державні адміністрації. Землями комунальної власності розпоряджаються сільські, селищні, міські ради, а землями, що перебувають у спільній власності територіальних громад сіл, селищ, міст, - відповідні районні та обласні ради [8].

Таким чином є всі підстави вважати, що Земельний кодекс - основний законодавчий акт у системі управління земельними ресурсами. Кожна його стаття представляє інструмент прийняття управлінських рішень державними і приватними інститутами.

Отже, до основних цілей публічного управління земельними ресурсами відносять:

- захист інтересів суспільства і безпеки держави та громадян;
- забезпечення схоронності, раціонального використання державної і муніципальної власності на землю;
- підвищення прибутковості об'єктів власності на землю;
- поліпшення стану об'єктів власності, підвищення їхньої ринкової вартості;
- оптимізацію виробничих витрат на поліпшення об'єктів власності;
- забезпечення інтересів територіальних громад у процесі розробки реалізації комплексних програм розвитку держави і муніципальних утворень;
- вирішення соціальних завдань, пов'язаних з використанням державної і муніципальної власності на землю;
- розвиток інфраструктури і містобудування.

Реалізація цих цілей забезпечується шляхом вирішення таких завдань:

- прийняття законодавчих і нормативних актів;
- розмежування функцій у сфері регулювання земельних відносин;

- розмежування повноважень органів державної влади й органів місцевого самоврядування у сфері земельних відносин;
- здійснення діяльності з управління земельними ресурсами;
- постійний аналіз та оцінка ефективності використання земель різних категорій і цільового призначення та ін.

Основні завдання публічного управління земельними ресурсами поділяється між різними органами таким чином:

- міська рада здійснює прийняття регламентів і програм розвитку територій;
- міські, селищні і сільські виконавчі органи реалізують заходи щодо управління земельними ресурсами поселень, перерозподілу земель, регулюванню земельного ринку, економічному стимулюванню раціонального землекористування;
- територіальні органи виконавчої влади здійснюють управління земельними ресурсами державної власності в межах муніципальних утворень у рамках повноважень, а також можуть виконувати делеговані повноваження.

«Управління» слід розуміти, як певну дію з боку якоїсь особи, активного чинника, тобто суб'єкта управління стосовно певних об'єктів. Ця дія спрямована на досягнення певної мети, бажаного результату.

Отож предметом управління є процеси використання землі в межах муніципального утворення, об'єктом – земельні ділянки.

Об'єктами комунальної власності є землі, що перебувають у межах населених пунктів та за їхніми межами, на яких розміщені майнові об'єкти комунальної власності, крім земель державної і приватної власності, а також землі запасу.

Суб'єктами місцевого управління є органи місцевого самоврядування та місцеві органи Держкомзему України.

Суб'єктами внутрішньогосподарського управління є власники, землекористувачі, орендарі.

При створенні системи управління земельними ресурсами на рівні публічного (муніципального) утворення доцільно керуватися такими критеріями:

ріст доходної частини муніципального бюджету за рахунок збільшення збирання земельних платежів, економія бюджетних засобів, зниження витрат часу на управлінські рішення.

При цьому повинен враховуватися комплекс умов об'єкта управління: 1) регіональна (територіальна) нормативна база з управління земельною власністю; 2) інформаційна база (бази даних, методики розрахунку ефективності, регіональні нормативи та ін.); 3) рівень доходів від використання землі й іншого нерухомого майна (абсолютний рівень – порівняно з найбільш благополучними територіями, відносний – у вигляді частки в місцевому бюджеті); 4) баланс доходів від використання земельної власності; 5) динаміка техніко-експлуатаційних характеристик об'єктів власності порівняно з минулими періодами; 6) рівень попиту на об'єкти власності (в основному стосується нерухомості); 7) рівень ринкових цін на об'єкти власності; 8) динаміка якості продукції і послуг, вироблених державними і муніципальними підприємствами і, відповідно, динаміка попиту на них; 9) ступінь розвитку інститутів професійної діяльності у сфері оцінки землі (незалежна оцінка, ріелтерська діяльність і т.д.); 10) динаміка обсягів інвестицій; 11) динаміка ризикової інвестиції; 12) динаміка вартості державних, муніципальних і часток гарантій, і т.п. [46]

З метою найбільш повного забезпечення соціальних потреб населення території, ради повинні максимально повно брати участь у тих сферах ринку, де можливе одержання прибутку. Цей підхід виправдовується, по-перше, необхідністю економічної самостійності місцевих органів влади, по-друге, економічною ситуацією, що склалася і невеликими обсягами державного фінансування.

Реальна економічна самостійність органів місцевого самоврядування і незалежність у прийнятті рішень (у межах їхньої компетенції) від державних органів, а також ефективність їхнього функціонування (зумовлена динамікою соціально-економічного рівня території, рівня життя населення муніципального утворення і т. п.) перебуває в прямій залежності від: 1) розміру наявної в органах

місцевого самоврядування комунальної власності; 2) структури комунальної власності; 3) ступеня ефективності управління комунальною власністю.

Отож, Якушинецька сільська територіальна громада — це територіальна громада в Україні, у Вінницькому районі Вінницької області. Адміністративний центр — село Якушинці (Якушинецька сільська рада). Площа громади — 283,6591 км², населення — 24221 мешканців. Утворена 25 жовтня 2016 року шляхом об'єднання сільських рад та до якої входять населені пункти: Якушинці, Зарванці, Березина, Ксаверівка, Лисогора, Майдан, Слобода-Дашковецька, Некрасове, Дашківці, Лукашівка, Микулинці, Ріжок, Іскриня, Широка Гребля, Лисянка, Махнівка, Пултівці [22].

Рада складається з 26 депутатів та голови (дод. Б). Юридична адреса сільської ради: 23222, Вінницька обл., Вінницький р-н, с. Якушинці, вул. Новоселів, буд. 1. тел. 3-55-42. Земельний фонд Якушинецької територіальної громади становить 279,5 км² [22]. Територіальна громада постає первинним суб'єктом місцевого самоврядування, основним носієм його функцій і повноважень [51, с. 333]. Згідно із Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» сільська рада є органом місцевого самоврядування певної територіальної громади з певними компетенціями, у межах яких діє самостійно. За поданням сільського голови обирається секретар сільської ради. Рада утворює виконавчий комітет, визначає його кількість і затверджує персональний склад (дод. А). Отже, робота сільської ради здійснюється її виконавчим комітетом, сільським головою, постійними та іншими (тимчасовими) комісіями [33].

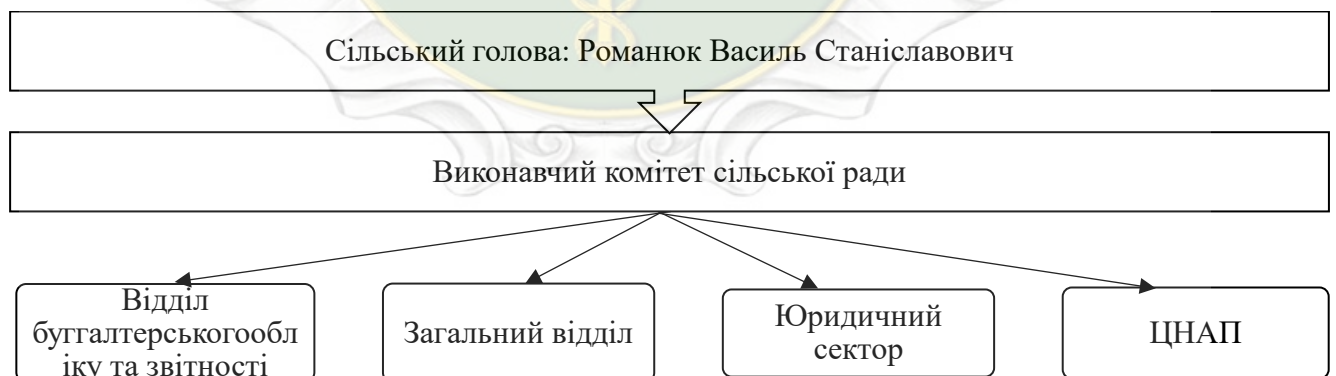
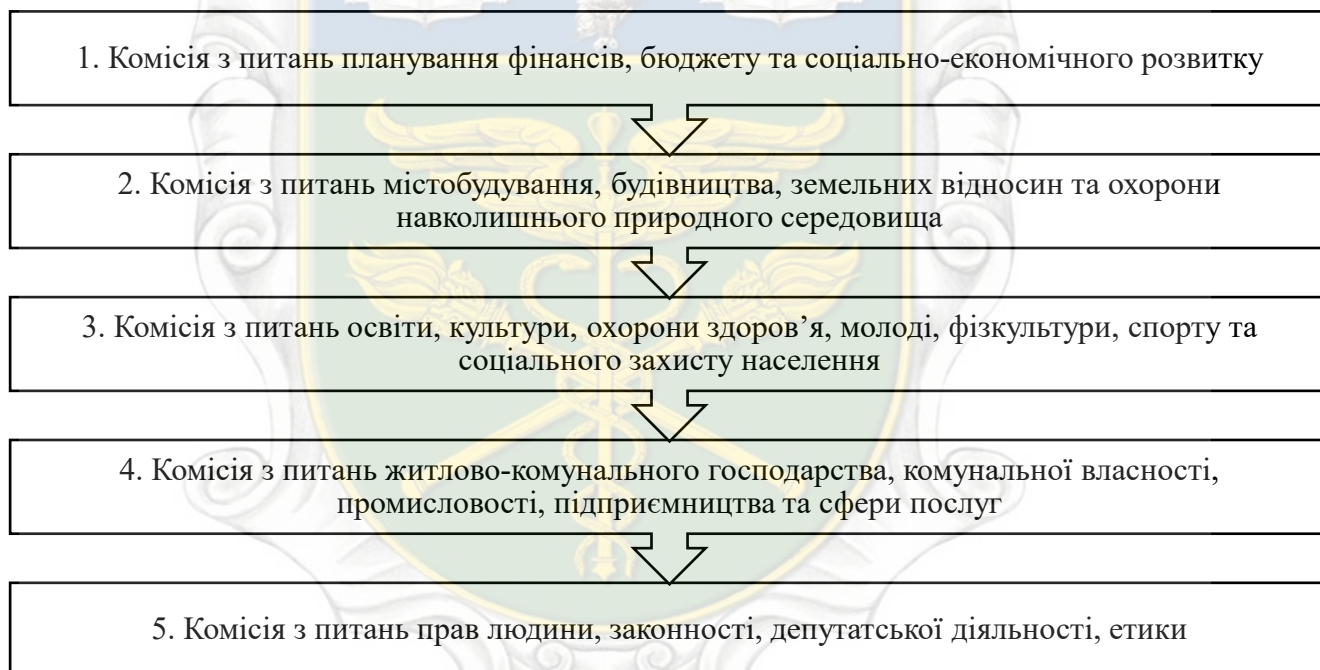

Рисунок 2.1 Організаційна структура Якушинецької сільської ради

У Якушинецькій сільській раді створені і діють п'ять постійних комісії (табл. 2.1). Також в громаді діє Центр надання адміністративних послуг (далі – ЦНАП), який був заснований вкінці 2016 року. Концепція його формування передбачає створення єдиного інтегрованого місця прийому громадян, підприємців та представників інших суб'єктів господарювання для надання їм якнайбільшої кількості адміністративних послуг [22]. Він надає жителям громади послуги щодо:

- 1) реєстрації/зняття з реєстрації мешканців;
- 2) реєстрації фізичних і юридичних осіб;
- 3) земельних питань;
- 4) реєстрації нерухомості;
- 5) питань місцевого значення (надання дозвільних документів);
- 6) соціальних послуг;
- 7) надання довідок.

Таблиця 2.1 – Комісії Якушинецької сільської ради

Оскільки у Якушинецькій сільській раді працює ЦНАП то його фахівці надають консультації громадянам з земельних питань; допомагають відвідувачам заповнити заяви; приймають звернення, клопотання та видають підготовлені відповіді.

До компетенції Якушинецької сільської ради у сфері земельних відносин належить:

- планування розвитку громади, економічний розвиток, залучення інвестицій;
- розпорядження землями комунальної власності, територіальних громад, встановлення ставки земельного податку;
- передача земельних ділянок комунальної власності у власність громадян та юридичних осіб;
- надання земельних ділянок у користування; - вилучення земельних ділянок;
- викуп земельних ділянок для суспільних потреб;
- організація землеустрою;
- координація діяльності місцевих органів земельних ресурсів;
- здійснення контролю за використанням та охороною земель;
- обмеження, тимчасова заборона використання земель у разі порушення земельного законодавства;
- підготовка висновків щодо вилучення та надання земельних ділянок;
- інформування населення щодо вилучення, надання земельних ділянок;
- внесення пропозицій до райради щодо зміни меж сіл;
- вирішення земельних спорів;
- вирішення інших питань у галузі земельних відносин.

Всі ці дії здійснюються у відповідності до закону і виключно сесією сільської ради.

В результаті створення Якушинецької сільської територіальної громади у вирішенні проблем з землею виникли наступні складні моменти:

по-перше, помилки в Кадастрі. Майже чверть усіх ділянок мають проблеми з накладками та дублюванням;

по-друге, передача земель, з яких громада «мало що отримає». Передача земель мала створити громадам можливість розпоряджатися цим ресурсом на власний розсуд й отримувати максимальну вигоду. Проте інколи громадам

передаються землі, які вже були передані у користування комусь іншому раніше. Отримуючи такий «ресурс», Якушинецька сільська рада жодним чином не може впливати на нього, і не може мати від нього жодної користі;

по-третє, брак знань та інструментів для того, щоб ефективно управляти землями: для організації дійсно ефективного управління отриманими земельними ресурсами місцевим громадам бракує як технічного, так і кадрового й методичного забезпечення;

по-четверте, врегулювання нормативно - правової бази.

Тому для вирішення вказаних проблем ВРУ і Кабінету міністрів слід активно попрацювати. У результаті виграє як сільське, так і міське населення.

Крім того, гідно з ст. 20 Земельного кодексу України [8] органи місцевого самоврядування мають право приймати рішення про зміну цільового призначення земель при передачі їх у власність, наданню у користування за проектами землеустрою у порядку, що встановлено Кабінетом Міністрів України. За ст. 40 ЗКУ органи місцевого самоврядування можуть передавати безоплатно у власність або надавати в оренду земельні ділянки для будівництва та обслуговування жилого будинку, господарських будівель і гаражного будівництва в межах норм, визначених цим Кодексом. Понад норму безоплатної передачі громадяни можуть набувати у власність земельні ділянки для зазначених потреб за цивільно-правовими угодами.

Статтею 41 ЗКУ визначено, що органи місцевого самоврядування можуть передавати безоплатно у власність або надавати в оренду землю житлово-будівельним та гаражно-будівельним кооперативам у розмірі, який встановлюється відповідно до затвердженої містобудівної документації [8].

Якушинецька сільська рада безпосередньо реалізує право власності на землю територіальної громади, адже рада є суб'єктом права власності на землю.

Адже, землі, які належать на праві власності Якушинецькій територіальній громаді є комунальною власністю. Тому у комунальній власності Якушинецької територіальної громади перебувають:

а) усі землі як в межах населених пунктів ОТГ, крім земельних ділянок приватної та державної власності;

б) земельні ділянки, на яких розташовані будівлі, споруди, інші об'єкти нерухомого майна комунальної власності незалежно від місця їх розташування;

в) землі та земельні ділянки за межами населених пунктів, що передані або перейшли у комунальну власність із земель державної власності відповідно до закону [8].

Доцільно навести порядок про безоплатну передачу земель та надання земель в користування громадянам. Адже, одним із повноважень Якушинецької сільської ради є прийняття рішення про безоплатну передачу земель громадянам та надання земель в користування.

Надання таких земель у власність громадянам проводиться Якушинецькою сільською радою згідно Порядку безоплатної приватизації земель визначеному ст. 118 ЗКУ [8].

Так, частиною шостою статті 118 ЗК України передбачено, що громадяни, зацікавлені в одержанні безоплатно у власність земельної ділянки подають клопотання до відповідного органу виконавчої влади або органу місцевого самоврядування. У клопотанні зазначаються цільове призначення земельної ділянки та її орієнтовні розміри. До клопотання додаються графічні матеріали, на яких зазначено бажане місце розташування земельної ділянки, погодження землекористувача (у разі вилучення земельної ділянки, що перебуває у користуванні інших осіб) та документи, що підтверджують досвід роботи у сільському господарстві або наявність освіти, здобутої в аграрному навчальному закладі (у разі надання земельної ділянки для ведення фермерського господарства). Верховній Раді Автономної Республіки Крим, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, органам виконавчої влади або органам місцевого самоврядування забороняється вимагати додаткові матеріали та документи, не передбачені цією статтею. В той же час, за змістом частини сьомої статті 118 ЗК України відповідний орган виконавчої влади або орган місцевого самоврядування, розглядає клопотання у місячний строк і дає дозвіл на розроблення проекту

землеустрою щодо відведення земельної ділянки або надає мотивовану відмову у його наданні [8].

Слід наголосити, що Якушинецька сільська рада може надавати земельні ділянки у власність або у користування із земель комунальної власності відповідних територіальних громад для всіх потреб (ст. 128 ЗКУ) [8]. Крім того, безоплатна передача земель у власність проводиться один раз по кожному виду цільового використання у межах визначених норм. Наведемо статистику прийнятих рішень Якушинецькою сільською радою за 2021 рік.

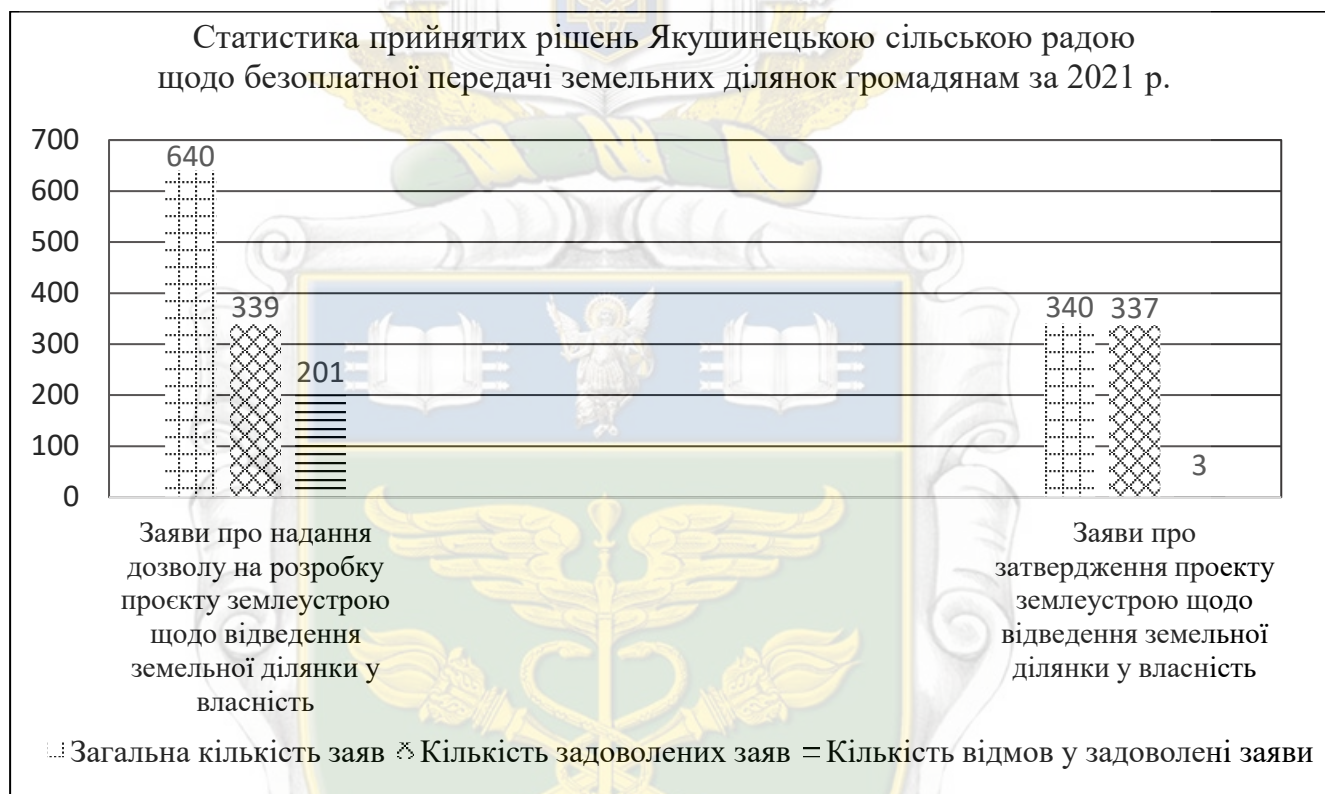

Рисунок 2.2 – Статистика прийнятих рішень Якушинецькою сільською радою щодо безоплатної передачі земельних ділянок громадянам за 2021 рік.

Втім варто зауважити, що відповідно до п.5 ЗУ №2145-IX від 24.03.2022 року під час дії воєнного стану безоплатна передача земель державної, комунальної власності у приватну власність, надання дозволів на розроблення документації із землеустрою з метою такої безоплатної передачі, розроблення такої документації забороняється [27].

Крім того, згідно із ЗУ № 2247-IX від 12.05.2022 року передача земельних ділянок державної, комунальної власності для розміщення об'єктів для

тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб фізичним, приватним юридичним особам забороняється [26].

Крім того Якушинецька сільська рада може передавати в оренду земельні ділянки. Така передача здійснюється на підставі рішення чи договору купівлі-продажу права оренди земельної ділянки (у разі продажу права оренди) шляхом укладення договору оренди земельної ділянки чи договору купівлі-продажу права оренди земельної ділянки) (ст. 124) [8].

Варто зазначити, що право власності на земельну ділянку і право постійного користування посвідчується державними актами. Право оренди землі оформляється договором з обов'язковою державною реєстрацією.

Відповідно до ст. 127 ЗКУ Якушинецька сільська рада здійснює продаж земельних ділянок комунальної власності або передають їх у користування (оренду, суперфіцій, емфітевзис) громадянам, юридичним особам та іноземним державам. Продаж земельних ділянок, що перебувають у власності територіальних громад, іноземним державам та юридичним особам, створеним та зареєстрованим відповідно до законодавства іноземної держави, здійснюється відповідними радами за погодженням з Кабінетом Міністрів України (ст. 129 ЗКУ). Органи місцевого самоврядування мають право набувати земельні ділянки у власність за цивільно-правовими угодами (ст. 131 ЗКУ) [8].

Також Якушинецька сільська рада [8] уповноважена приймати рішення про відчуження земель, визначати перелік земельних ділянок призначених для продажу під забудову на земельних торгах (ст. 136 ЗКУ), в тому числі може виступати організатором земельних торгів через уповноважений нею орган (ст. 137 ЗКУ).

Більше того, земельні ділянки, надані у постійне користування, можуть вилучатися для суспільних потреб за рішенням Якушинецької сільської ради (ст. 149 ЗКУ). Вилучення проводиться за згодою користувача.

А згідно з ст. 158 ЗКУ Якушинецька сільська рада вирішують земельні спори у межах території територіальних громад щодо меж земельних ділянок, що перебувають у власності і користуванні громадян, обмежень у використанні земель та земельних сервітутів, додержання громадянами правил добросусідства, а також

спори щодо розмежування меж районів у містах. У разі незгоди власників землі або землекористувачів з рішенням органу місцевого самоврядування спір вирішується у судовому порядку. Оскарження зазначених рішень у суді призупиняє їх виконання (ст. 161 ЗКУ) [8]. Слід звернути увагу, що за 2021 рік громадянами було оскаржено у судовому порядку 158 прийнятих рішень.

Крім зазначеного до компетенції Якушинецької сільської ради належить: - розгляд і затвердження землепорядних проектів та інших матеріалів, внесення змін до них (ст. 186 ЗКУ); - здійснення контроль за використання і охороною земель (ст. 187 ЗКУ) Самоврядний контроль за використання та охороною земель (ст. 189 ЗКУ) здійснюється сільськими, селищними, міськими, районними та обласними радами. Органи місцевого самоврядування можуть призначати громадських інспекторів для здійснення громадського контролю за використанням і охороною земель [8].

Отже, прийняття рішень — головний момент у діяльності Якушинецької сільською ради в тому числі органів місцевого самоврядування. Саме він потребує навичок системного мислення. Ефективний підхід до процесу ухвалення рішення припускає наявність вибору. Проте правильний спосіб прийняття рішень ще не гарантує правильного рішення, оскільки існують як різні типи рішень, так і різні умови, за яких вони приймаються. Крім того, в сучасних умовах невизначеності та мінливості теоретичні правила ухвалення рішень стають іноді неможливими, і тоді доводиться «грати не за правилами».

2.2 Система інформаційного забезпечення публічного управління земельними ресурсами в Якушинецькій громаді

Якушинецька територіальна громада в тому числі, будь-яке муніципальне утворення, будучи складною системою, підпадає під вплив зовнішніх факторів, а тому можна дійти висновку, що успішний розвиток території муніципального

утворення багато в чому визначається законодавчими і виконавчими органами. До факторів, які впливають на систему управління земельними ресурсами муніципальних утворень, можна віднести: політичні, економічні, конкурентні, соціальні, ринкові, екологічні.

Важливу роль відіграє узгодженість дій муніципальних органів управління й органів державної влади у виробленні взаємопов'язаної з регіоном програми розвитку у сфері перетинання загальних інтересів. При цьому підвищується значення міжмуніципальної кооперації, насамперед із сусідніми муніципальними утвореннями, для спільного представлення і захисту інтересів територіальних громад у державних органах. Однак рішення багатьох питань управління земельною територією багато в чому безпосередньо залежить від діяльності органів місцевого самоврядування.

Практично в кожному територіальному утворенні комплексний соціально-економічний розвиток заснований на виробленні стратегії, відображеної в плані (концепції розвитку або іншому документі). Стратегічний план розвитку території будь-якого муніципального утворення повинний розроблятися, виходячи з таких принципових положень:

- 1) складатися на основі аналізу стану і перспектив розвитку соціально-економічної і політичної ситуації в країні, регіоні, муніципальному утворенні з урахуванням матеріальних, інтелектуальних та інших ресурсів, якими володіє або які може реально залучити муніципальне утворення для свого розвитку;

- 2) вироблятися з урахуванням довгострокових перспектив розвитку муніципального утворення всім співтовариством муніципального утворення, а також з урахуванням інтересів сусідніх територій і органів влади;

- 3) з урахуванням середньоринкових перспектив основних напрямів розвитку муніципального утворення: економічне, соціально-культурне, містобудівне, екологічне та ін. План повинний являти собою прогностичний документ із визначеним сценарієм розвитку;

4) на основі сукупності програм, розгорнутих завдань і конкретних заходів з оцінкою їхньої вартості, очікуваного ефекту і визначенням конкретних розробників і виконавців.

5) з урахуванням періодичної конкретизації річних планів відповідно до змін соціально-економічної ситуації, поглядів співтовариства муніципального утворення на розвиток території [46].

Таким чином, розглянувши фактори й особливості розвитку міської території як великої системи, можна дійти висновку, що цей об'єкт управління є одним з найбільш очікуваних і складних, створений природою і суспільством. Тому управління територією муніципальних утворень є великою і складною системою, заснованою на умінні, використанні минулого досвіду і інформації, моделюванні, прогнозуванні та спрямованості розвитку системи в бік поліпшення умов життя населення цієї території на основі здібностей, інтуїції і знань керівника.

З метою досягнення ефективного рівня управління у сфері землекористування, а також ухвалення ефективних управлінських рішень щодо збалансованості структури земельних відносин, має гарантуватися наявність повного, об'єктивного та ґрунтового інформаційного забезпечення щодо різних аспектів стану земельного фонду і тенденцій його розвитку, необхідного для управлінських структур та суб'єктів земельних правовідносин в цілому [2, с. 58]. Зазначене у підсумку дозволить здійснювати об'єктивне прогнозування й регулювання у сфері землекористування, забезпечуючи тим самим його збалансованість на основі ефективності ухвалення управлінських рішень.

Сучасна система інформаційного забезпечення землекористування в першу чергу представлена автоматизованою системою Державного земельного кадастру, роль якою з кожним роком істотно зростає. В аспекті розуміння земельно-кадастрових матеріалів як інформаційної основи при розв'язанні низки вагомих завдань щодо дієвої управлінської системи, регулюючої діяльності, статистичного упорядкування даних, системи землеустрою, ринкового обігового попиту у сфері земельних відносин тощо, формується питання оцінки стану земельно-кадастрової інформації та ефективності земельно-кадастрової діяльності. Адміністрування

Державного земельного кадастру покладено на Державне підприємство «Центр державного земельного кадастру» (ДП «Центр ДЗК») з метою створення та супроводження програмного забезпечення ДЗК, технічне, технологічне забезпечення ДЗК, збереження та захист відомостей і даних, що містяться в автоматизованих системах, надання користувачам доступу до ДЗК [20, с. 25].

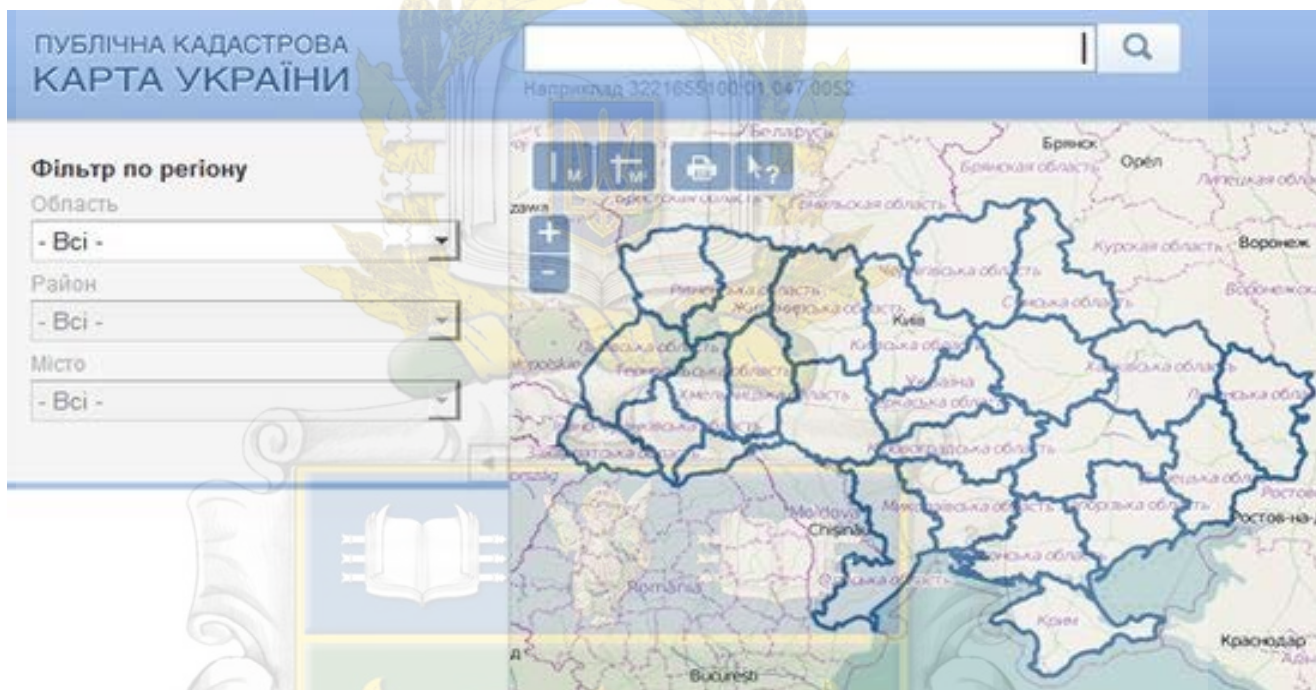

Рисунок 2.2 – Вигляд публічно кадастрової карти України

На сьогодні автоматизована система Державного земельного кадастру містить інформацію про сформовані та зареєстровані земельні ділянки, відомості про які внесено до нього на підставі відповідної документації із землеустрою, яка передбачена статтею 21 Закону України «Про Державний земельний кадастр», зокрема відомості [29]:

- про межі земельної ділянки;
- про цільове призначення земельних ділянок;
- щодо виду використання земельної ділянки в межах певної категорії земель;
- про економічну оцінку земель;
- про угіддя земельної ділянки;
- про обмеження у використанні земель;
- про межі частини земельної ділянки, на яку поширюється право суборенди, сервітуту;

- про нормативну грошову оцінку земель;
- про межі адміністративно-територіальних одиниць;
- про речові права на земельні ділянки;
- про розподіл земель за формами власності і видами речових прав;
- про масив земель сільськогосподарського призначення;
- про бонітування ґрунтів.

Тож, облікові матеріали кадастру земель дозволяють здійснити ґрунтовний аналіз та дійти відповідних висновків стосовно власників і користувачів земельних ділянок у розрізі видів економічної діяльності. Тобто, якість і кількість земельно-кадастрових матеріалів безпосередньо впливають на ґрунтовність, скрупульозність та ширину охоплення здійснюваного аналізу. Зазначене дозволить проводити планово-прогностичну діяльність щодо розподілу земель визначеної території, а також реалізації контрольних функцій у цьому аспекті.

Можливість приймати економічно ефективні управлінські рішення в сфері землекористування на основі достовірної інформації визначає економічну ефективність системи інформаційного забезпечення правління земельними ресурсами. Тим самим можна стверджувати, що економічний ефект від функціонування цієї системи досягається через реальну економічну віддачу від оптимальних управлінських рішень за рахунок отриманої інформації. Зокрема, цей ефект може бути досягнутий за рахунок підвищення обсягів надходження податків за землю, підвищення врожайності, поліпшення якісних характеристик ґрунтів тощо.

Втім особливу роль у забезпеченні нормального функціонування системи управління земельними ресурсами відіграє інформація про стан земельного фонду. Її оперативність та достовірність є необхідною умовою ефективного та якісного управління землями сільськогосподарського призначення усіма суб'єктами земельних відносин. Головна вимога системи управління земельними ресурсами до інформації – достовірність, точність та об'єктивність, своєчасність її подання, оптимальність ступеня деталізації. Тривалий час накопичення інформації про стан земельних ресурсів у нашій державі відбувалося розгалужено. Інформація про стан

земельних ресурсів акумулюється в різних установах, які проводять дослідження стану землекористування відповідно до своєї спрямованості, а головним недоліком цього є те, що результат не передбачає отримання інформації про земельну ділянку як природний ресурс та засіб виробництва. У масштабі країни відбувається накопичення неузгодженої, подекуди недостовірної та несумісної земельної інформації, що унеможлиблює створення ефективної інформаційної системи землекористування. Нині інформаційна система землекористування – це розрізнені інформаційні бази даних, що мають виокремлену сукупність певних показників щодо правового статусу та цільового використання земельних ділянок, дані про власників та землекористувачів, окремі кількісні та якісні показники. Така система інформаційного забезпечення менш індикативна, ніж цілісна інформаційна система землекористування, що дає змогу комплексно оцінити стан землекористування [39].

Прийняття рішень - це наука і мистецтво, яке залежить від того хто його приймає і на якому етапі це відбувається. Кожне рішення націлене на якусь проблему, а правильне та вчасно прийняте рішення це те, що максимально відповідає цілі організації. Етапи раціонального вибору управлінського рішення наведені в рисунку 2.3.

Вибір управлінського рішення неоднозначний і багато в чому залежить від впливу різних чинників на цей процес. Умови і чинники, що впливають на якість управлінського рішення, - різноманітні, багатопланові, знаходяться в дуже складному взаємозв'язку, взаємозалежні. Через це їх неможливо однозначно класифікувати.

Інформаційне забезпечення управління земельними ресурсами відіграє головну роль у державній інформаційній політиці та є системою збирання, обробки та подання інформації необхідною для прийняття обґрунтованих управлінських рішень по використанню земельних ресурсів на всіх адміністративно територіальних рівнях [49, с. 20]. Необхідність цього зумовлюється наступними обставинами:

- суперечливістю та різнобічністю інформації;

- наявністю зростаючих обсягів інформації, які потребують оброблення в найкоротші терміни;
- необхідністю ретельної перевірки інформації для прийняття управлінських рішень.

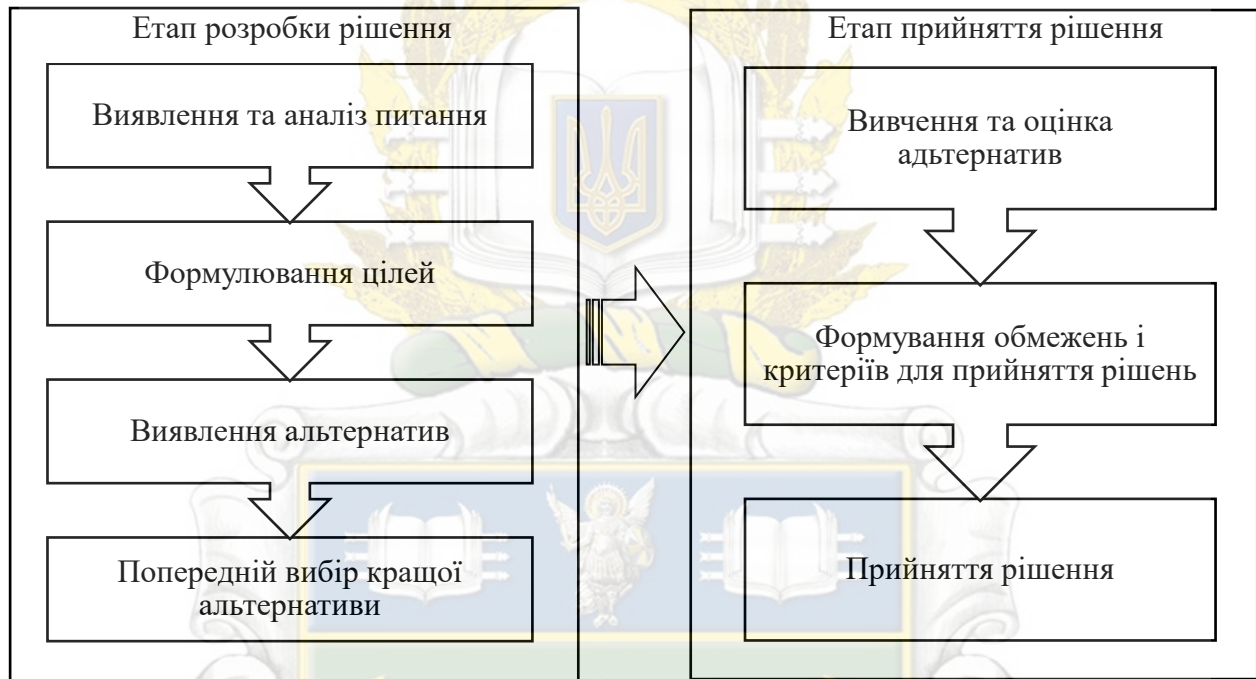

Рисунок 2.3 Основні етапи розробки та прийняття управлінських рішень
Інформаційне забезпечення управління земельними ресурсами повинно сприяти:

- підвищенню достовірності, якості та оперативності роботи з інформацією;
- виключенню дублювання роботи по отриманні інформації в цій сфері;
- створенню умов переходу до безпаперової технології від традиційної паперової, що є менш ефективною.

Найголовнішою складовою інформаційного забезпечення управління земельними ресурсами є земельно інформаційна система (ЗІС), провідним завданням якої є накопичення різноманітної інформації та переформатування її в зручну форму для проведення аналізу наявного стану земельних ресурсів та подальшого розвитку землекористування [42, с. 147].

Головне завдання інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень у сфері управління земельними ресурсами полягає в отриманні об'єктивної

та повної інформації про зміну параметрів їхнього стану як єдиної основи для прийняття рішень щодо захисту земельних угідь від небажаних, здебільшого антропогенних, впливів. На цьому етапі виникають труднощі з вибором репрезентативних показників, здатних адекватно оцінити функціонування агроєкосистеми. У контексті збалансованого розвитку землекористування особливого значення набуває цілісність земельно-кадастрової інформації та взаємозв'язок екологічної й економічної складових земельної інформаційної системи. Адже облік земель за розрізненими показниками, як правило, не може бути достатньо інформативним, а отже, обґрунтованим. Рівень та набір показників земельної інформаційної системи залежить від соціальних, технічних, політичних, економічних, екологічних аспектів управління земельними ресурсами. Однак відсутність науково-обґрунтованих методичних підходів до аналізу та систематизації цих аспектів призводить до того, що використовується лише первинний шар інформації, незважаючи на те, що ці показники потрібно розглядати системно [19, с. 113].

Таким чином, найголовнішою складовою інформаційного забезпечення управління земельними ресурсами є земельно інформаційна система, яка функціонує, щоб забезпечити прийняття раціональних управлінських рішень відносно організації розвитку територій шляхом передачі відповідним органам повної, достовірної інформації про земельні ресурси. Виходячи з цього метою ЗІС є надання в будь який час об'єктивної інформації про земельні ресурси, змінення їх якості, стану та структури, динаміки використання земель з ціллю розробки і реалізації раціональної державної політики. Джерелами інформації, що забезпечують функціонування цієї системи є земельний кадастр, моніторинг земель та землеустрій. При виборі підходу щодо вдосконалення земельно інформаційної системи варто застосувати комплексний підхід, що охоплює просторові, економічні, правові та екологічні показники забезпечення збалансованого управління земельними ресурсами. Для створення єдиної земельно інформаційної системи повинен здійснюватися постійний обмін інформацією між її підсистемами.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ У СФЕРІ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН

3.1 Основні підходи щодо удосконалення управління земельними ресурсами

Сучасний стан та особливості управління земельними ресурсами в Україні є наслідком проведення земельної реформи. Ефективне управління земельними ресурсами безперечно передбачає технологічне та законодавче забезпечення їхньої вартості і отримання додаткового прибутку.

За роки проведення в Україні земельної реформи, держава дедалі менше уваги приділяє управлінню земельними ресурсами, особливо управлінню землями сільськогосподарського призначення, що призвело до стихійності у розвитку сільськогосподарського землекористування, розбалансованості економічних і політичних інтересів та спричинило справжню земельну лихоманку.

Недосконалість управління земельними процесами знайшли свій вияв у недостатньо ефективній організації використання землі, яка в межах певної території забезпечує все різноманіття потреб його жителів. Різноманіття потреб призводить до розмаїття способів використання земель, що підлягають управлінню. До числа таких засобів віднесено здійснення територіальної організації використання землі у межах землекористування, окремих ділянок або масивів земель (землеустрій, землевпорядкування, планування, зонування тощо); інженерно-інформаційне забезпечення процесу використання земель (інженерні, інформаційні комунікації); встановлення правового статусу земель (власність, користування, оренда, обмеження, обтяження); встановлення напрямів і видів використання землі (дозволене використання); впровадження економічно та екологічно ефективних технологій використання землі; аналіз природного й економічного стану земель; проведення інших заходів, що впливають на статус і стан земель [40].

Керівники різних рівнів в сучасних умовах стикаються з прийняттям рішень в умовах динамічності ринкового середовища, кризи та військового стану. Разом з тим зростає рівень невизначеності та кількість ризиків, які управлінці повинні враховувати. Оптимізація управлінських рішень передбачає аналіз стратегічних цілей, бізнес-процесів з виробництва, збуту, фінансів, маркетингу з метою максимізації прибутку і зниження витрат. У зв'язку з цим особливо важливого значення набуває дослідження нових тенденцій в прийнятті управлінських рішень, які сприяють підвищенню їх ефективності.

Незважаючи на велику кількість методологій прийняття рішень, більшість із них включають стандартні п'ять кроків: визначення бізнес-проблеми, пошук інформації про можливі рішення та їх ймовірні наслідки, оцінка альтернатив та вибір однієї з них, впровадження рішення в бізнес-операції та відстежування ситуації (збір даних про вплив рішення та внесення змін за потреби).

Тому нині постала гостра потреба переходу до науково і економічно обґрунтованого управління земельними ресурсами. Для цього слід розробити сучасну його модель, яка вирішуватиме весь комплекс питань раціональної організації використання землі, незалежно від форм власності та господарювання як головного засобу виробництва у сільському господарстві.

До основних напрямків формування ефективного механізму публічного управління земельними ресурсами можна віднести поліпшення використання та охорони земельних ресурсів на основі даних державного земельного кадастру і моніторингу земель; створення правових, економічних та організаційних передумов для різних форм господарювання на землі; регулювання фінансової і природоохоронної діяльності суб'єктів земельних відносин; забезпечення соціально-правового захисту суб'єктів земельних відносин; формування сприятливих умов для підприємництва тощо [4].

Управління земельними ресурсами здійснюється шляхом розробки та реалізації законодавчих та нормативно-правових актів, загальнонаціональних і регіональних програм і планів, а також окремих заходів і рішень органів державної влади; проведення державної планової, фінансової та інвестиційної політики;

забезпечення вимог законодавства та нормативно-методичних документів; забезпечення механізму економічного стимулювання охорони і раціонального використання земельних ресурсів; контролю за станом земель, раціональним їх використанням і охороною, притягнення до відповідальності винних у порушенні та законодавства; державного ліцензування, сертифікації і страхування; забезпечення державної освіти і пропаганди.

В свою чергу, управління земельними ресурсами потребує функціонування інформаційної системи даних про земельні ресурси в розрізі кожного суб'єкта управління, до складу якої входять усі ланцюги управління та шляхи руху потоків інформації.

Державна земельна політика, як діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування у сфері земельних відносин, спрямована на раціональне використання та охорону землі, забезпечення продовольчої безпеки країни і створення екологічно безпечних умов для господарської діяльності та проживання громадян держави. Законодавчо-нормативне регулювання державою використання та охорони земель є одним із основних механізмів управління земельними ресурсами в Україні. Воно здійснюється в напрямках: відносин землекористування; методів економічного регулювання; природоохоронної та землеохоронної діяльності.

Варто зазначити сучасні механізми публічного управління процесами надання адміністративних послуг, які перебувають на стадії становлення. Це стосується зокрема організаційно-правових, організаційно-економічних, організаційно-координаційних, організаційно-інформаційних механізмів державного управління. Відсутність новітніх інформаційних технологій провокує неефективність та недієвість електронного урядування. Перехід до електронного документообігу триває. За результатами проведеного аналізу виявлено факт обмеженого фінансування потреб для розвитку сервісної функції Держгеокадастру, та недостатню пристосованість організаційної структури публічного управління до потреб споживача. Характерними рисами також є відсутність стандартів надання

послуг, їх розпорошеність та багато чисельність. Держава сформувала відповідні системи державного регулювання земельних відносин (рис. 3.1).

Рисунок 3.1 – Загальна схема державних інститутів регулювання земельних відносин, включаючи ринок земель

Також зазначимо визначила відповідні механізми регулювання земельних відносин в Україні (Таблиця 3.1).

Таблиця. 3.1 – Механізми регулювання земельних відносин.

Механізми регулювання земельних відносин					
Організаційно-правовий	Організаційно-адміністративний	Організаційно-економічний	Організаційно-координаційний	Організаційно-методичний	Організаційно-інформаційний
Інструменти регулювання земельних відносин					
1. Розроблення та удосконалення законодавчої бази; 2. Розроблення та удосконалення підзаконних актів; 3. Розроблення та прийняття концепцій, стратегій, державних цільових програм; 4. Підготовка та внесення пропозицій щодо формування державної політики у сфері регулювання земельних відносин, використання, відтворення, охорони та проведення моніторингу земель, ведення державного земельного кадастру, здійснення землеустрою, установлення меж області, району, міста, району в місті, села і селища та проведення земельної реформи	1. Контроль діяльності державних органів земельних ресурсів та за використанням й охороною земель; 2. Розпорядження землями державної власності; 3. Реалізація Державної політики щодо використання та охорони земель; 4. Організація Ведення державного земельного кадастру; 5. Здійснення землеустрою; 6. Організація моніторингу земель; 7. Здійснення державної екологічної експертизи землекористування	1. Встановлення Ставок земельного податку, орендної плати за використання землі; 2. Викуп земельних ділянок для суспільних потреб; 3. Фінансування цільових програм; 4. Надання інвестиційних, податкових та інших пільг, надання дотацій, компенсацій, цільових інновацій та субсидій, пільгове кредитування, надання цільових кредитів; 5. Здійснення продажу земельних ділянок, на яких розташовані об'єкти, які підлягають приватизації.	1. Координація проведення земельної реформи; 2. Координація діяльності державних органів земельних ресурсів; 3. Координація роботи з відновлення продуктивної цінності земель; 4. Координація здійснення землеустрою.	1. Підготовка рекомендацій щодо поліпшення екологічного стану земель і підвищення родючості ґрунтів згідно з даними їх агрохімічної паспортизації; 2. Розроблення методології оцінки земель; 3. Науковий супровід; 4. Обґрунтування раціональної системи землеробства.	1. Формування національного, регіональних та місцевих банків даних про стан земель і ґрунтів; 2. Формування автоматизованої системи ведення державного земельного кадастру України та системи реєстрації земельних ділянок, нерухомого майна та прав на них, для забезпечення інформацією про землю; 3. Узагальнення практики застосування законодавства з питань земельних відносин.

Отже, важливими факторами, які зумовлюють регіональну структуру землекористування, є специфіка природної основи ведення господарської діяльності, особливо в аграрному секторі економіки, розселення населення й урбанізація, рівень соціально-економічного розвитку, економікогеографічного положення. Функціонування механізмів управління у сфері земельних відносин залежить від конкретних суспільних умов. Можна виділити основні фактори, які впливають на ефективність управління земельними ресурсами. По зоні впливу усі фактори розділено на дві групи: зовнішні та внутрішні зазначено на рис. 3.2.

Отже, належне управління земельними ресурсами на регіональному рівні має бути запорукою розвитку регіонів країни та держави в цілому. Кожен регіон України відрізняється один від одного своїми земельними ресурсами, категоріями, кількісними та якісними ознаками, при оцінюванні управління земельними ресурсами варто враховувати аграрну спрямованість регіону. Державне управління земельними ресурсами на регіональному рівні достатньо врегульовано на законодавчому рівні.

Щоб підвищити відповідальність землевласників та землекористувачів за порушення вимог раціонального використання земель, необхідно удосконалити механізм здійснення державного контролю за використанням та охороною земель. Для цього потрібно забезпечити узгодженість вжиття контролюючих заходів та усунути розбіжність функцій контролюючих органів.

Разом з тим необхідно забезпечити ефективний контроль з боку держави за раціональним використанням та охороною земель. Зобов'язати землевласників та землекористувачів в обов'язковому порядку виготовляти проекти землеустрою та агротехнічні паспорти полів, заохочуючи до проведення цих заходів частковою компенсацією понесених витрат. Іншими словами, має бути прийнята державна політика збереження існуючих агроформувань та фермерських господарств, створення сприятливих умов для розвитку сімейних ферм, які мають стати осередком зайнятості сільського населення та розвитку сільських територій. Земельні відносини в Україні повинні спрямовуватись на збереження українського

села та розвиток сільських територій, гарантування прав власності на землю та екологізацію землекористування [45].

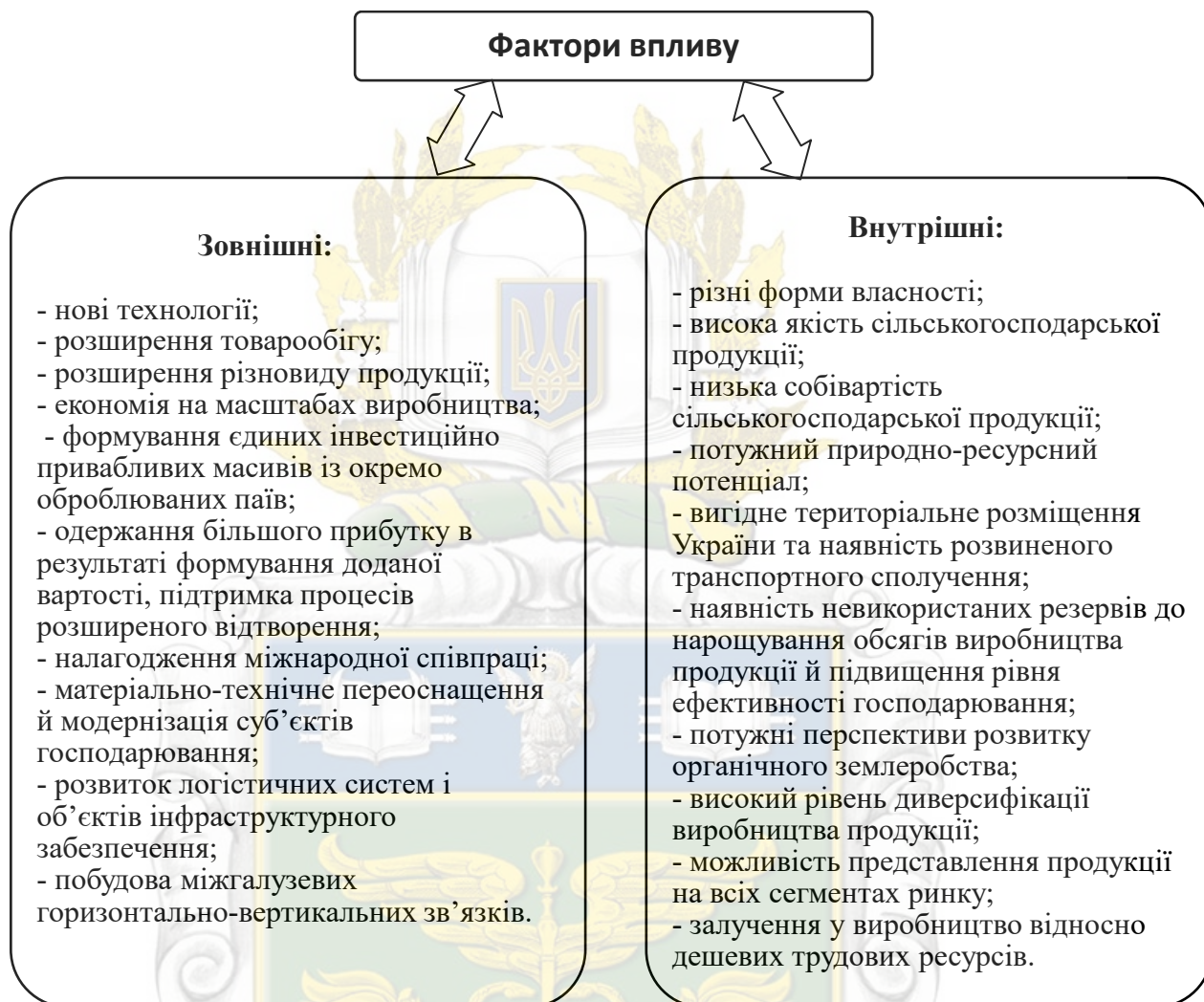

Рисунок 3.2. Фактори, які впливають на ефективність управління земельними ресурсами

Відповідно до рекомендацій Європейської економічної комісії ООН з питань управління земельними ресурсами для належного управління земельними ресурсами, слід впроваджувати заходи щодо:

- визначення на законодавчому рівні сутності землі, форм і характеру власності, форм користування і прав на землю, обмежень і зобов'язань, які повинні реєструватися;
- комерційного використання системи управління земельними ресурсами відповідно до довгострокової фінансової моделі, системи нормативно-правового

регулювання та адміністративного управління, а також орієнтації системи управління земельними ресурсами на задоволення попиту споживачів;

- забезпечення прозорості діяльності системи управління земельними ресурсами, надійного, вільного, з низькими витратами доступу до земельної інформації всіх суб'єктів ринку [49].

Також хочемо запропонувати наступні підходи удосконалення управління земельними ресурсами:

- впровадження державної екологічної політики та політики щодо земельних ресурсів;
- інституціоналізувати власність на земельні ресурси;
- оптимізація структури управління земельними ресурсами;
- трансформація нинішньої системи землекористування, яка полягає у здійсненні планування використання та охорони земель на підставі основної землевпорядної документації, а саме Генеральної схеми землеустрою території держави;
- розвиток державного і приватного партнерства;
- узгодження суспільних і приватних потреб, що досягається методами прийняття оптимального рішення;
- ціноутворення, оскільки важко оцінити природні ресурси з врахуванням всіх їхніх функцій, а деякі з них не можливо виразити у грошовій формі;
- вирішення проблеми використання земельної ренти, тобто надходжень коштів за оренду земельних ділянок державної власності, збитків, штрафів, втрат при вилученні земельних ділянок сільськогосподарського призначення;
- зменшення наслідків впливу господарської діяльності та вирішення національних екологічних проблем, соціально-економічного розвитку шляхом впровадження досконалої практики земельного користування.

Оприлюднення управлінських рішень, як результату надання адміністративних послуг, та наповнення електронної бази даних – Національної кадастрової системи Державного земельного кадастру є важливим для формування єдиної системи державних кадастрів. Результатом стане можливість всіх

зацікавлених осіб мати відкритий доступ до інформації щодо земель в межах державного кордону України та речових прав щодо них, з'явиться можливість практичного доступу до управління природними ресурсами.

Отже для удосконалення ефективного управління земельними ресурсами, досягнення сталого розвитку землекористування, поліпшення раціонального використання та охорони земель необхідно відкоригувати розподіл повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування, поєднати взаємодію влади і виробництва в сучасних умовах господарювання. Першочергові напрями політики у сфері управління земельними ресурсами ґрунтуються на плануванні землекористування, формуванні обліку земель, розмежування повноважень, сформуванні державно-приватного партнерства.

3.2 Напрями оптимізації механізму інформаційного забезпечення управління земельними ресурсами

Отже, ефективність управління земельними ресурсами залежить від його інформаційного забезпечення. А необхідною умовою вдосконалення управління земельними ресурсами в сучасних умовах є правильний вибір форм господарювання на місцевому рівні, у процесі чого буде забезпечено раціональне використання земель, розв'язання екологічних проблем, надходження коштів до місцевого бюджету і, що важливо, — створення робочих місць для селян.

На сьогодні нарізла невідкладна необхідність розробити і прийняти на законодавчому рівні нову сучасну ідеологію державної земельної політики, виробити нові підходи до управління земельними ресурсами, створити систему публічного управління земельними ресурсами за європейськими чи кращими світовими стандартами, особливу увагу приділивши управлінню землями сільськогосподарського призначення. Удосконалення управління земельними ресурсами, і особливо землями сільськогосподарського призначення, наразі є

нагальною необхідністю для збереження насамперед селян і села. Для цього потрібно забезпечити підвищення ефективності використання земель та прибутковості галузі сільського господарства загалом, а це можливо лише за правильного управління сільськогосподарським виробництвом, особливо в аспекті управління земельними ресурсами, організації різних форм господарювання. Пришвидшити ці процеси можна за умови активного впровадження ГІС-технологій у практику управління земельними ресурсами та використання ринкових інструментів розвитку земельних відносин.

Таким чином, хочемо виокремити такі рекомендації щодо оптимізації механізму управління земельними ресурсами:

- привести у відповідність до сучасних вимог реформування територіальної організації влади нормативно-правову базу;
- розробити концепцію реформування структури Держгеокадастру, як суб'єкта надання послуг у сфері земельних відносин;
- налагодити процеси розвитку персоналу для їх адаптації в умовах роботи з сучасними електронними системами документообігу та інтегрованими базами даних;
- перевести сервіси надання послуг в режим «он-лайн» застосувавши новітнє програмне забезпечення;
- перейти до екстериторіального принципу проведення державної експертизи землевпорядної документації, шляхом вибору експерта на основі принципу випадковості;
- виокремити в системі Держгеокадастру структурні підрозділи, до повноважень яких слід віднести моніторинг результатів надання адміністративних послуг не лише в частині дотримання термінів виконання, моніторинг якості їх надання, та відслідковування реакції заявника на результат отриманої послуги;
- запровадити поступовий перехід від внесення відомостей до Національної кадастрової системи державними кадастровими реєстраторами до перевірки та внесення таких відомостей Експертними електронними системами, заснованими на механізмах штучного інтелекту, за прикладом країн Європейського Союзу;

- збільшити доступність адміністративних послуг шляхом розширення мережі ЦНАП та підключення до Національної кадастрової системи органів муніципальної влади, з розширенням їх повноважень у цій сфері.

Крім того здійснюючи аналіз Якушинецької сільської ради було виявлено декілька проблем в управлінні земельними ресурсами, які не дають можливості ефективно використовувати та розпоряджатися землями об'єднаної територіальної громади.

До основних проблем Якушинецької територіальної громади в сфері земельних відносин можна віднести наступні:

- невизначеність меж території юрисдикції ТГ;
- недотримання надходжень до місцевого бюджету від плати за землю;
- неможливість спрямувати діяльність через брак інформації про земельні ресурси;
- забруднення земель (засмічення території, звалища тощо);
- неможливість задовільнити проблеми та інтереси громадян в отриманні земельних ділянок;
- відсутність пропозицій для залучення інвесторів та ведення бізнесу;
- не здійснюється резервування перспективних для розвитку громад територій;
- незаконне використання безгосподарних лісів.

Тому для подолання, вище зазначених, проблем необхідно визначити загальний алгоритм вирішення проблем Якушинецької сільської ради як в сфері земельних відносин так і в будь якій сфері життєдіяльності об'єднаної територіальної громади.

Загальний алгоритм вирішення проблем Якушинецької сільської ради:

1. Алгоритм вирішення проблем: - причини виникнення проблеми; - шлях вирішення проблеми; - перелік заходів, необхідних для вирішення проблеми; - вибір оптимального варіанту рішення на основі витрат часу та коштів

2. Громадські обговорення та схвалення схем Робочою групою.

3. Результат – Схема перспективного використання земель та організації території Якушинецької сільської ради: схема запланованих заходів щодо

раціонального використання та охорони земель; заходи з перспективного використання земель.

4. Оприлюднення схем та заходів перспективного використання земель Якушинецької сільської ради в офіційних ЗМІ.

5. Реалізація заходів передбачених схемами.

6. Вигоди для громади, мешканців та бізнесу.

Однією з найважливіших складових у алгоритмі вирішення проблем Якушинецької сільської ради є визначення шляхів оптимізації механізму інформаційного забезпечення управління земельними ресурсами, а саме:

1. Забезпечити відкритий доступ до інформації щодо земельних ділянок, що належать громаді, з метою недопущення фактів зловживання земельним фондом.

2. Підвищити якість управління земельними ресурсами, надавати інформацію про земельні відносини між органами державної влади.

3. Забезпечити підготовку та працевлаштування кваліфікованих землевпорядних кадрів для нашої області.

4. Удосконалити ринок оренди землі.

5. Здійснювати справедливу капіталізацію сільськогосподарських земель через земельну реформу.

6. Розробити методичні рекомендації щодо здійснення громадського аудиту земельних ресурсів і діяльності громади, зокрема – у сферах надання публічних послуг, використання місцевого бюджету тощо.

7. Створити інформаційну базу для модернізації земельних відносин, шляхом створення схеми сучасного використання земель, на якій будуть відображені: сформовані земельні ділянки; землі, що перебувають у користуванні громадян та юридичних осіб, але право на які не оформлено; землі, що можуть бути оформлені у комунальну власність для ведення лісгосподарської діяльності; нерозподілені (невитребувані) земельні ділянки, виділені в натурі (на місцевості) за рахунок земельних часток (паїв), проектні господарські шляхи.

8. Створення схеми сучасного використання земель на території ТГ, на якій будуть відображені: землі усіх категорій та форм власності, у тому числі землі

запасу, у розрізі угідь; межі земельних ділянок, зареєстрованих у Державному земельному кадастрі; режимоутворюючі об'єкти; зони обмежень у використанні земель.

9. Створення схеми охорони земель, на якій будуть відображені: сміттєзвалища; скотомогильники; радіоактивно забруднені землі; місця захоронень промислових відходів; промислові та комунально-складські об'єкти, що є джерелами забруднення навколишнього середовища.

10. Створення схеми земельних ділянок для ведення підприємницької діяльності на основі стратегії розвитку Якушинецької сільської ради.

11. Створення схеми перспективного використання території ТГ із відображенням земель, необхідних для: розміщення житлової, громадської, промислової та комунально-складської території, ландшафтно-рекреаційних зон; ведення сільського господарства.

12. Створення схеми земель, зайнятих лісом, на якій будуть відображені землі державних, комунальних лісогосподарських підприємств та земель запасу, вкритих лісом. Таким чином, питання щодо управління земельними ресурсами є актуальним та проблемним. Тому для підвищення ефективності використання земельних ресурсів необхідно впроваджувати дієві заходи, які підвищать якість управління земельними ресурсами.

Отже для ефективного управління земельними ресурсами та прийняття рішень у сфері регулювання земельних відносин органам управління й іншим суб'єктам земельних відносин слід забезпечити надійну та оперативну інформацію про стан земельного фонду, динаміку його розвитку. Володіння необхідною об'єктивною інформацією дасть змогу органам влади планувати та прогнозувати розвиток земельних ресурсів, приймати ефективні рішення щодо раціонального використання земель. Для підвищення ефективності управління земельними ресурсами розроблення заходів щодо створення інформаційного середовища землекористування, використання та охорони земель стає особливо актуальним у контексті земельної реформи (відкриття ринку земель сільськогосподарського призначення) та визначення її подальших дій.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню інформаційного забезпечення управлінських рішень у сфері земельних відносин на прикладі Якушинецької сільської ради та України. Здійснено аналіз інформаційного забезпечення управлінських рішень у сфері земельних відносин, осмислено низку вітчизняних наукових праць, що стосуються проблематики управління земельними ресурсами в контексті інформаційного забезпечення управлінських рішень, сформульовано висновки та пропозиції щодо вдосконалення інформаційного забезпечення управлінських рішень у сфері земельних відносин та публічного управління земельними ресурсами.

Визначено, що земельними відносинами є суспільні відносини щодо володіння, користування, розпорядження та управління на всіх ієрархічних рівнях об'єктом через форми власності. Тому, обов'язково будь-яка діяльність, що провадиться в сфері земельних відносин, повинна сприяти дотримання чинного законодавства, визначати права і обов'язки суб'єктів правовідносин, встановлювати норми, правила, при необхідності відповідальність, що повинно вплинути на ефективний розвиток економіки держави.

На даний час обіг земель відбувається внаслідок приватизації землі, купівлі-продажу, передачі у спадщину, наданні в оренду, що є найбільш поширеною формою використання земель, але неефективної з-за відсутності зацікавленості в покращенні земель. Крім того, проведення земельної реформи вирішило питання щодо форм власності на землю (сформовано державну, приватну, комунальну та колективну), надано власникам землі повноваження, закріплені законом, сконцентровано землі сільськогосподарського призначення, сформовано правову базу регулювання охорони земельних ресурсів. А тому сьогодні вимагає завершення формування нормативноправової бази у галузі регулювання земельних відносин.

Так в Україні діє система управління земельними ресурсами, що здійснює регулювання за допомогою нормативно-правових актів, чинного земельного законодавства, здійснення контролю за використанням та охороною земель, встановлення відповідальності суб'єктів земельних відносин у разі порушення встановлених державних норм. Таким чином земельна реформа впливає на процес діяльності Якушинецької територіальної громади, оскільки є гарантією наділення місцевого самоврядування достатніми повноваженнями та ресурсами у сфері земельних відносин. У межах своєї території Якушинецька територіальна громада та її органи отримують всю повноту повноважень щодо регулювання земельних відносин, а також їй передаються земельні ділянки державної власності сільськогосподарського призначення.

Отже, прийняття рішень – головний момент у діяльності Якушинецької сільської ради в тому числі органів місцевого самоврядування. Саме він потребує навичок системного мислення. Ефективний підхід до процесу ухвалення рішення припускає наявність вибору. Проте правильний спосіб прийняття рішень ще не гарантує правильного рішення, оскільки існують як різні типи рішень, так і різні умови, за яких вони приймаються. Крім того, в сучасних умовах невизначеності та мінливості теоретичні правила ухвалення рішень стають іноді неможливими, і тоді доводиться «грати не за правилами».

Розглянувши фактори й особливості розвитку Якушинецької територіальної громади як великої системи, можна дійти висновку, що цей суб'єкт управління є одним з найбільш очікуваних і складних. А тому управління територією муніципальних утворень є великою і складною системою.

Крім того визначено, що сучасна система інформаційного забезпечення землекористування в першу чергу представлена автоматизованою системою Державного земельного кадастру, роль якою з кожним роком істотно зростає. А оскільки, головною вимогою системи управління земельними ресурсами до інформації – є достовірність, точність та об'єктивність, своєчасність її подання, оптимальність ступеня деталізації. То виокремлено, що найголовнішою складовою інформаційного забезпечення управління земельними ресурсами є земельно

інформаційна система (ЗІС), провідним завданням якої є накопичення різноманітної інформації та переформатування її в зручну форму для проведення аналізу наявного стану земельних ресурсів та подальшого розвитку землекористування

Таким чином визначено, що найголовнішою складовою інформаційного забезпечення управління земельними ресурсами є земельно інформаційна система, яка функціонує, щоб забезпечити прийняття раціональних управлінських рішень відносно організації розвитку територій шляхом передачі відповідним органам повної, достовірної інформації про земельні ресурси. Виходячи з цього метою ЗІС є надання в будь який час об'єктивної інформації про земельні ресурси, змінення їх якості, стану та структури, динаміки використання земель з ціллю розробки і реалізації раціональної державної політики. Джерелами інформації, що забезпечують функціонування цієї системи є земельний кадастр, моніторинг земель та землеустрій. При виборі підходу щодо вдосконалення земельно інформаційної системи варто застосувати комплексний підхід, що охоплює просторові, економічні, правові та екологічні показники забезпечення збалансованого управління земельними ресурсами. Для створення єдиної земельно інформаційної системи повинен здійснюватися постійний обмін інформацією між її підсистемами.

Встановлено, що сучасний стан та особливості управління земельними ресурсами в Україні є наслідком проведення земельної реформи. Тому визначено, що для належного управління земельними ресурсами, слід впроваджувати заходи щодо визначення на законодавчому рівні сутності землі, комерційного використання системи управління земельними ресурсами та забезпечення прозорості діяльності системи управління земельними ресурсами.

Запропоновано підходи удосконалення управління земельними ресурсами, такі як впровадження державної екологічної політики та політики щодо земельних ресурсів; інституціоналізація власності на земельні ресурси; оптимізація структури управління земельними ресурсами; трансформація нинішньої системи землекористування; розвиток державного і приватного партнерства; узгодження суспільних і приватних потреб; ціноутворення; вирішення проблеми використання

земельної ренти; зменшення наслідків впливу господарської діяльності та вирішення національних екологічних проблем, соціально-економічного розвитку шляхом впровадження досконалої практики земельного користування.

Отже для удосконалення ефективного управління земельними ресурсами, досягнення сталого розвитку землекористування, поліпшення раціонального використання та охорони земель необхідно відкоригувати розподіл повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування, поєднати взаємодію влади і виробництва в сучасних умовах господарювання. Першочергові напрями політики у сфері управління земельними ресурсами ґрунтуються на плануванні землекористування, формуванні обліку земель, розмежування повноважень, сформуванні державно-приватного партнерства.

Оскільки ефективність управління земельними ресурсами залежить від його інформаційного забезпечення, та здійснюючи аналіз Якушинецької територіальної громади, було виявлено декілька проблем в управлінні земельними ресурсами. Тому з метою їх вирішення було визначено та запропоновано загальний алгоритм дій та рішень.

Крім того, виокремлено загальні рекомендації щодо оптимізації механізму управління земельними ресурсами та окремо визначено шляхи оптимізації механізму інформаційного забезпечення управління земельними ресурсами для Якушинецької сільської ради, а саме:

1. Забезпечити відкритий доступ до інформації щодо земельних ділянок, що належать громаді, з метою недопущення фактів зловживання земельним фондом.
2. Підвищити якість управління земельними ресурсами, надавати інформацію про земельні відносини між органами державної влади.
3. Забезпечити підготовку та працевлаштування кваліфікованих землевпорядних кадрів для нашої області.
4. Удосконалити ринок оренди землі.
5. Здійснювати справедливую капіталізацію сільськогосподарських земель через земельну реформу.

6. Розробити методичні рекомендації щодо здійснення громадського аудиту земельних ресурсів і діяльності громади, зокрема – у сферах надання публічних послуг, використання місцевого бюджету тощо.

7. Створити інформаційну базу для модернізації земельних відносин, шляхом створення схеми сучасного використання земель, на якій будуть відображені: сформовані земельні ділянки; землі, що перебувають у користуванні громадян та юридичних осіб, але право на які не оформлено; землі, що можуть бути оформлені у комунальну власність для ведення лісогосподарської діяльності; нерозподілені (невитребувані) земельні ділянки, виділені в натурі (на місцевості) за рахунок земельних часток (паїв), проектні господарські шляхи.

8. Створення схеми сучасного використання земель на території ОТГ, на якій будуть відображені: землі усіх категорій та форм власності на території ОТГ, у тому числі землі запасу, у розрізі угідь; межі земельних ділянок, зареєстрованих у Державному земельному кадастрі; режимоутворюючі об'єкти; зони обмежень у використанні земель.

9. Створення схеми охорони земель, на якій будуть відображені: сміттєзвалища; скотомогильники; радіоактивно забруднені землі; місця захоронень промислових відходів; промислові та комунально-складські об'єкти, що є джерелами забруднення навколишнього середовища.

10. Створення схеми земельних ділянок для ведення підприємницької діяльності на основі стратегії розвитку ОТГ.

11. Створення схеми перспективного використання території ОТГ із відображенням земель, необхідних для: розміщення житлової, громадської, промислової та комунально-складської території, ландшафтно-рекреаційних зон; ведення сільського господарства.

12. Створення схеми земель, зайнятих лісом, на якій будуть відображені землі державних, комунальних лісогосподарських підприємств та земель запасу, вкритих лісом.

Таким чином питання щодо управління земельними ресурсами є актуальним та проблемним. Тому для підвищення ефективності використання земельних

ресурсів необхідно впроваджувати дієві заходи, які підвищать якість управління земельними ресурсами.

Отже для ефективного управління земельними ресурсами та прийняття рішень у сфері регулювання земельних відносин органам управління й іншим суб'єктам земельних відносин слід забезпечити надійну та оперативну інформацію про стан земельного фонду, динаміку його розвитку. Володіння необхідною об'єктивною інформацією дасть змогу органам влади планувати та прогнозувати розвиток земельних ресурсів, приймати ефективні рішення щодо раціонального використання земель. Для підвищення ефективності управління земельними ресурсами розроблення заходів щодо створення інформаційного середовища землекористування, використання та охорони земель стає особливо актуальним у контексті земельної реформи (відкриття ринку земель сільськогосподарського призначення) та визначення її подальших дій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондарчук Н. Правові фактори забезпечення реалізації земельних правовідносин. Підприємництво, господарство і право. 2019. № 4. С. 106
2. Володькина М.В. Стратегічний менеджмент: навч. посіб. К.: Знання-Прес, 2017. 149 с.
3. Гаврильчук Г.М. Інформаційне забезпечення управлінських рішень в сфері земельних відносин: автореф. Миколаїв, 2020. 12 с.
4. Глушенкова І.С. Управління земельними ресурсами: конспект лекцій. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. 85 с.
5. Дебет-Кредит. Додаток. Актуально про земельні відносини. (Дебет-Кредит. Додаток). №9. 2018. 144с.
6. Залєвський В.Е. Сфера земельних відносин як складова предмета адміністративно-правового регулювання. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 4. С. 283-288.
7. Земельне право України: теорія і практика. 2011. №10. 88 с.
8. Земельний кодекс України: Закон України від 25.10.2001 р. No 2768. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>. (дата звернення 15.10.2022).
9. Іванюк Т.Л. Сутність поняття «Земельні відносини». Інноваційна економіка 2019. № 3-4. С. 79.
10. Камінецька О.В. Оцінка ефективності управління та використання земельно-ресурсного потенціалу територій. *Агросвіт*. 2017. № 13. С. 39-42.
11. Карелі К. Земельна реформа та ринок землі: кому потрібні непотрібні закони. *Дзеркало тижня*. 2016. № 4. С. 6.
12. Касаткіна Т.О. Шляхи оптимізації механізмів публічного управління процесами надання адміністративних послуг у сфері земельних відносин: автореф: Миколаїв. 2020. 11 с.

13. Ковда Н.І., Забарна Н.Р. Проблеми та перспективи реалізації земельної реформи в умовах децентралізації. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. № 11. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/11_2020/102.pdf.
14. Коломієць І.Ф., Пелехатий А.О. Теоретико-практичні аспекти формування об'єднаних територіальних громад в Україні. *Науковий журнал «Економіка України»*. 2017. №4 (665). С. 50. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2017_4_4.
15. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР URL: <https://cutt.ly/tB6MQ8W>. (дата звернення 15.10.2022).
16. Косташ Т.В., Смола М.Р. Роль управлінського обліку в прийнятті управлінських рішень. *Ефективна економіка*. 2021. № 10. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2021/96.pdf.
17. Махначова Н.М. Особливості прийняття управлінських рішень органів публічної влади в екстремальних умовах. *Публічне управління та адміністрування в Україні*. 2022. Випуск 29. С. 39-44.
18. Мельник А. Поняття та сутність правового регулювання земельних відносин, яке здійснюється органами місцевого самоврядування. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2013. № 3. С. 89.
19. Миргород М.М. Роль земельної інформаційної системи в управлінні земельними ресурсами. *Збалансоване природокористування*. 2019. № 4. С. 111-116.
20. Нечипорук Н.В. Інформаційне забезпечення обліку земельних ресурсів: напрями удосконалення статистичної звітності. *Статистика України*. 2021. № 1. С. 24-29.
21. Опанасюк Ю.А., Мартинець В.В., Матвєєва Ю.Т. Соціально-економічний розвиток України в умовах невизначеності. *Ефективна економіка*. 2021. № 8. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/8_2021/101.pdf.
22. Офіційний сайт Якушинецької сільської ради URL: <https://yakushynecka-gromada.gov.ua/>. (дата звернення 15.10.2022).

23. Пакулько Валентина (2012). *ЗЕМЛЯ – СЕЛО – ЛЮДИ – РЕФОРМА Збірник аналітичних матеріалів Експертного форуму з питань земельної реформи* (українська). м. Київ, бульв. Дружби народів, 22, к. 21: Легальний статус. с. 48.
24. Пахомов В.В. Адміністративно-правове забезпечення контрольно-наглядової діяльності у сфері земельних відносин: монографія., за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. А.М. Куліша. Суми: Сумський державний університет, 2016. 549 с.
25. Песцова-Світалка О.С. Держава як суб'єкт регулювання ринку земель сільськогосподарського призначення. *Інфраструктура ринку*. 2018. № Вип. 26. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/26_2018_ukr/3.pdf.
26. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану: Закон України № 2247-IX від 12.05.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2247-20#Text>. (дата звернення 15.10.2022).
27. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану: Закон України від № 2145-IX від 24.03.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-20#Text>. (дата звернення 15.10.2022).
28. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогосподарського призначення: Закон України від 31.10.2020 № 552-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/552-20#Text>. (дата звернення 15.10.2022).
29. Про Державний земельний кадастр: Закон України від 07.07.2011 № 3613-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3613-17#Text>. (дата звернення 15.10.2022).
30. Про засади державного управління: Закон України від 2015 р. №13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>. (дата звернення 15.10.2022).

31. Про земельну реформу. Постанова Верховної Ради УРСР від 18.12.1990 року № 563 – XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/563-12#Text>. (дата звернення 15.10.2022).
32. Про землеустрій. Закон України від 22.05.03 № 858-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#Text>. (дата звернення 15.10.2022).
33. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>. (дата звернення 15.10.2022).
34. Про порядок введення в дію Земельного кодексу Української РСР. Постанова Верховної Ради УРСР від 18.12.1990 року № 561 – XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/562-12#Text>. (дата звернення 15.10.2022).
35. Про ринок землі: Проект Закону від 07.12.2011 № 9001-д. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=41981. (дата звернення 15.10.2022).
36. Про форми власності: Закон України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-12#Text>. (дата звернення 15.10.2022).
37. Результати соціологічного опитування «Українці за продовження мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення» (листопад 2019 року)». URL: <https://cutt.ly/bMLq311>.
38. Рішення Конституційного Суду України № 10-рп/2010 від 01.04.2010 року у справі за конституційним поданням Вищого адміністративного суду України щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 143 Конституції України, пунктів «а», «б», «в», «г» статті 12 Земельного кодексу України, пункту 1 частини першої статті 17 Кодексу адміністративного судочинства України. Вісник Конституційного Суду України. 2010. № 3. С. 85.
39. Роксолана Костенюк. «Інформаційне забезпечення управлінських рішень у сфері земельних відносин» *Вісник студентського наукового товариства "Ватра" Вінницького торговельно-економічного інституту Державного*

торгівельно-економічного університету : за матеріалами XI Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми ефективного соціально-економічного розвитку України: пошук молодих» 21 квітня 2022 р., м. Вінниця, 2022. Вип. 145. С. 205 – 211.

40. Роксолана Костенюк. Шляхи вдосконалення інформаційного забезпечення управлінських рішень у сфері земельних» *Вісник студентського наукового товариства "Ватра" Вінницького торговельно-економічного інституту Державного торговельно-економічного університету* : за матеріалами IX Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції Збірник наукових праць «Менеджмент XXI століття: сучасні моделі, стратегії, технології тема статті, від 06 жовтня 2022 р., м. Вінниця, 2022 р. Час. 2. С. 110 – 117.
41. Смирнова С.М., Смирнов В.М., Мась А.Ю., Борисова А.В. Сучасний стан і перспективи розвитку моніторингу земельних відносин. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 4. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/4_2021/12.pdf.
42. Таратула Р.Б. Роль державного земельного кадастру в інформаційному забезпеченні системи управління земельними ресурсами. *Збалансоване природокористування*. 2021. № 1. С. 146-149.
43. Титаренко Т.Г. Формування та реалізація державної політики регулювання земельних відносин в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук держ. упр.: спец.: 25.00.02 «механізми державного управління» Івано-Франківськ, 2016. 22 с.
44. Третяк А.М. Концептуальні засади «землеустрою – 2030». Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. № 1- 2. 2013. С. 4-12.
45. Третяк А.М. Управління земельними ресурсами та землекористуванням: базові засади теорії, інституціалізації, практики: монографія. Біла Церква: «ТОВ «Білоцерківдрук», 2021. 227 с.
46. Третяк А.М., Дорош О.С. Управління земельними ресурсами. Навчальний посібник. Вінниця: Нова Книга, 2006. 360 с.

47. Третяк А.М., Третяк В.М., Прядка Т.М., Капінос Н.О. Інституціалізація розвитку системи землеустрою та землевпорядкування. *Економіка та держава*. 2021. № 4. С. 37–42. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/4_2021/8.pdf.
48. Указ Президента від 10.11.1994 р. «Про невідкладні заходи щодо прискорення земельної реформи у сфері сільськогосподарського виробництва». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/666/94#Text>.
49. Филюк Г.М. Технології прийняття управлінських рішень. *Вісник національного університету імені Тараса Шевченка*. 2018. № 124-125. С.19-21.
50. Шарий Г.І., Тимошевський В.В., Міщенко Р.А., Юрко І.А. Управління земельними ресурсами: навч. посіб. Полтава: ПолтНТУ, 2019. 172 с.
51. Шевченко А.О. Правова природа і статус територіальної громади: доктринальний аспект. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2017. № 3 (104). С. 333. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvknuvs_2017_3_30.